

Socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken – en kvalitativ studie

Johannes Perätalo

Examensarbete för Socionom (YH)-examen

Socionom

Vasa 2024

EXAMENSARBETE

Författare: Johannes Perätalo

Utbildning och ort: Socionom, Vasa

Inriktning: Småbarnspedagogik och metodik

Handledare: Lina Nybjörk

Titel: Socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken – en kvalitativ studie

Datum: 11.11.2024

Sidantal: 51

Bilagor: 3

Abstrakt

Examensarbetet behandlar förändringen av socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken efter att den nya lagen om småbarnspedagogik trädde i kraft år 2018. Syftet med studien var att förstå hur socionomer själva uppfattade sin yrkesroll inom småbarnspedagogik och deras syn på arbetsuppgifter och ansvarsområden i förhållande till övriga yrkesroller inom småbarnspedagogik.

Studien genomfördes som en kvalitativ intervjustudie där fyra socionomer inom småbarnspedagogik intervjuades. Materialet samlades in genom semi-strukturerade intervjuer, där öppna frågor tillät socionomerna att uttrycka sina tankar och erfarenheter. Intervjuerna spelades in, transkriberades och analyserades med hjälp av kvalitativ innehållsanalys, där centrala teman identifierades och bearbetades. Den kvalitativa designen möjliggjorde en fördjupad förståelse för socionomernas subjektiva upplevelser och uppfattningar.

Resultatet visade att socionomer upplevde att deras yrkesroll inom småbarnspedagogiken var betydande för att stödja barns sociala och emotionella utveckling, och samarbetet med föräldrar och övriga yrkesroller. Samtidigt framkom behovet av en tydligare arbetsbeskrivning och behov av att ytterligare förtydliga socionomens kompetenser inom småbarnspedagogik.

Språk: svenska

Nyckelord: socionomens yrkesroll, socionomens kompetens, socionomens arbetsbeskrivning, småbarnspedagogik

BACHELOR'S THESIS

Author: Johannes Perätalo

Degree Programme: Bachelor of Social Services

Specialisation: Early childhood education and methodology

Supervisor(s): Lina Nybjörk

Title: The Bachelor of Social Service's professional role in early childhood education – a qualitative study

Date: 11.11.2024

Number of pages: 51

Appendices: 3

Abstract

This thesis examined the changing professional role of the Bachelor of Social Services in early childhood education following the implementation of the new Act on Early Childhood Education and Care in 2018. The study aimed to understand how Bachelor of Social Services themselves perceived their professional role in early childhood education, as well as their view on tasks and responsibilities in relation to other professional roles in this field.

The study was conducted as a qualitative interview study in which four Bachelors of Social Services working in early childhood education were interviewed. Data was collected through semi-structured interviews, allowing the respondents to express their thoughts and experiences openly. The interviews were recorded, transcribed and analyzed by using qualitative content analysis, where key themes were identified. The qualitative design provided an in-depth understanding of the Bachelor of Social Services' subjective experiences and perceptions.

The result showed that the respondents viewed their role in early childhood education as meaningful in supporting children's social and emotional development and in interaction with parents and other professionals. At the same time, a need emerged for a clearer job description and further clarification of the Bachelor of Social Services competencies in early childhood education.

Language: Swedish

Key words: Bachelor of Social Service's Professional role, Bachelor of Social Services competence, Bachelor of Social Services job description, early childhood education

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
1.1	Syfte och frågeställning	2
1.2	Aktuell mediediskussion.....	2
1.3	Tidigare examensarbeten.....	5
2	Lagstiftning, styrdokument och praxis	6
2.1	Lagen om småbarnspedagogik	7
2.2	Fackorganisationen Talentia	9
2.3	YH-nätverket för det sociala området.....	10
3	Teoretiska utgångspunkter	13
3.1	Socionomens kompetenser	13
3.2	Samarbete med föräldrar	15
3.3	Förebyggande arbete.....	18
3.4	Interprofessionellt arbete	22
3.5	Socialpedagogik.....	23
4	Metod	26
4.1	Kvalitativ design	26
4.2	Intervjustudie.....	27
4.3	Innehållsanalys.....	29
5	Forskningens tillvägagångssätt.....	29
5.1	Datainsamling	31
5.2	Data-analys.....	31
5.3	Forskningsetik.....	31
6	Resultat	34
6.1	Erfarenhet av yrket och samarbete i kommunen	34
6.2	Arbetsuppgifter, uppgiftsbestämning och ansvarsområden.....	35
6.3	Socionomens kompetenser inom småbarnspedagogiken	38
6.4	Interprofessionellt arbete inom småbarnspedagogiken.....	41
6.5	Socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken i framtiden	43
7	Diskussion och slutsatser	45
7.1	Forskningens tillförlitlighet	49
7.2	Förslag på fortsatt forskning	51
	Litteraturförteckning.....	52

Bilaga 1 Förfrågan till socionomerna i kommunen

Bilaga 2 Samtyckesblankett för deltagande i intervju

Bilaga 3 Intervjuguide

Figur 1 Talentias arbetsbild för socionomer inom småbarnspedagogik

Figur 2 Barnets utvecklingsekologiska modell

Figur 3 Individen i ett ekologiskt system

Figur 4 Madsens bildningsblomma

1 Inledning

Idén till temat för mitt examensarbete uppkom under praktikperioden inom småbarnspedagogik då daghemsföreståndaren föreslog att jag skulle göra en undersökning kring den nya lagen om småbarnspedagogik som trädde i kraft den 1 september 2018 och där det fastslås att socionomens yrkesroll kommer att förändras så att socionomer inte längre kommer att ha behörighet som lärare inom småbarnspedagogik utan kommer att arbeta som socionom inom småbarnspedagogik. I lagen hittar man information om allt som rör småbarnspedagogik i Finland, bland annat om examensarbetets tema om socionomens nya yrkesroll inom småbarnspedagogiken.

När jag har sökt information kring temat har jag stött på arbetsannonser på Kuntarekry för socionom inom småbarnspedagogik, där jag har märkt skillnader mellan kommuner i fråga om till exempel uppgiftsbeskrivningar, kompetenser och lönesättning. Vetenskaplig litteratur kring temat förekommer inte riktigt ännu. Jag har endast hittat tidigare socionomstuderandes examensarbeten från Yrkeshögskolan Arcada i Helsingfors och artiklar i media som uppmärksammar temat socionom inom småbarnspedagogiken ur olika synvinklar.

På Yrkeshögskolan Arcada har Frida Vesterlund, Vanessa Troberg och Naomi Teir (2023) skrivit om avsaknaden av en tydlig arbetsbeskrivning för socionomen inom småbarnspedagogik i sitt examensarbete och diskuterat detta i relation till socionomens kompetenser, familjen, utvecklingsstadier, socionomutbildningen, socionomens ställning och vilka utvecklingsbehov som finns gällande arbetsbeskrivningen och utbildningen. Vid samma yrkeshögskola har också Patricio Fuentes Urrutia och Yones Wilson (2023) skrivit ett examensarbete utgående från en litteraturstudie gällande de nya arbetsuppgifter som nu blir aktuella. Karolina Haanpää och Kia Kunttu (2022) har i sitt examensarbete vid Arcada undersökt socionomstuderandes syn på socionomens roll inom småbarnspedagogiken. Sofia Salokorpi (2023) har skrivit sitt arbete utgående från en litteraturstudie om socionomens kompetenser och en scoping-studie presenteras av Elin

Lindroos och Jessica Rikberg (2023). De tidigare examensarbetena presenteras närmare nedan.

I Österbotten har ingen vad jag vet ännu undersökt olika synvinklar kring temat på svenska. Jag skulle vilja belysa förändringen som sker under de närmaste åren genom att i en kvalitativ studie undersöka socionomers uppfattningar om vad socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogik kommer att innebära.

1.1 Syfte och frågeställning

Syftet med mitt examensarbete är att undersöka vilka uppfattningar socionomer inom småbarnspedagogik har om vad yrkesrollen som socionom inom småbarnspedagogik innebär. Undersökningen genomförs i Österbotten.

Forskningsfråga:

- Vilka uppfattningar har socionomer om sin yrkesroll som socionom inom småbarnspedagogik?

1.2 Aktuell mediediskussion

I media har socionomen inom småbarnspedagogik också diskuterats, främst när den nya lagen om småbarnspedagogik trädde i kraft, men också tidigare än så. Det har skrivits bland annat om den bristfälliga arbetsbeskrivningen, brist på personal inom småbarnspedagogiken och vad socionomernas arbetsuppgifter egentligen är inom småbarnspedagogik.

Artikeln "Det krisar - så varför duger inte socionomerna?" i Hufvudstadsbladet (2019) tar fasta på den aktuella bristen på behörig personal inom småbarnspedagogiken. Trots att det finns behov av behöriga yrkespersoner, glöms socionomer ofta bort i diskussionen om att

lösa personalbristen. Ett förslag om att öka antalet utbildningsplatser för lärare och barnskötare inom småbarnspedagogik finns, där inget om socionomer nämns, trots att det finns ett stort intresse för att arbeta som socionom inom småbarnspedagogik. Skribenterna uttrycker oro över att socionomer inte får samma stöd och att det minskar motivationen till att arbeta inom småbarnspedagogik, trots att socionomers utbildning och kompetens bidrar till barnets helhetsmässiga utveckling. Att man på statlig nivå skulle formulera en klarare uppgiftsbestämning och lyfta socionomerna för att förebygga personalbristen inom småbarnspedagogiken önskas i artikeln. (Hufvudstadsbladet, 2019)

KT-artikeln "Ny uppgift i daghemmen" (2020) behandlar den nya personaldimensioneringen och socionomens nya roll inom småbarnspedagogiken. Skribenten vill att arbetsgivarna tar ansvar för att inkludera socionomer i småbarnspedagogiken, betonar att socionomers kunskap är värdefull för barns individuella behov och att socionomerna bidrar till arbetskraften. KT föreslår att socionomens arbetsbild och huvudsakliga uppgifter är uppfostran, handledning om stödtjänster för barnfamiljer och vård och omsorg. Wessman hänvisar också till den nuvarande lagen om småbarnspedagogik om socionomens nya roll och lyfter arbetets svårighetsgrad, lön och status. (Wessman, 2020)

Före detta undervisningsminister Li Andersson försvarar i en artikel i Motiivi-lehti (2022) socionomer inom småbarnspedagogik. Regeringen har inga planer på att ändra lagen, som kräver att senast år 2030 ska två tredjedelar av personalen ha behörighet som socionom eller lärare inom småbarnspedagogik och en tredjedel av dem ska vara barnskötare inom småbarnspedagogik. Andersson säger att diskussionen kring bristen på personal har fokuserat mer på lärare än socionomer och deras viktiga roll, och att socionomerna har glömts bort i den nya lagstiftningen. Hon betonar att det borde satsas mera på utbildningen av fler socionomer för att säkra en tillräcklig personalstyrka inom småbarnspedagogiken. (Tuominen, 2022)

Brantberg och Kiukas publicerar i Hufvudstadsbladet artikeln "Socionomens kompetens är viktig för dagens familjer" (2017) och förklarar socionomers kompetens inom småbarnspedagogik i förhållande till dagens samhälle där familjer upplever en stressigare vardag. Skribenterna betonar att småbarnspedagogiken är en helhet som består av fostran, undervisning och vård och lägger tyngd på sociala färdigheter och familjens roll. Brantberg och Kiukas (2017) lyfter socionomers breda kunskap inom kommunikation, inkludering och krishantering som värdefull, eftersom många barnfamiljer går igenom utmanande livsskeden. Artikeln argumenterar för interprofessionellt arbete och att mångsidig kompetens inom småbarnspedagogiken är avgörande för att stödja dagens barn och familjer. (Brantberg & Kiukas, 2017)

Utgående från mediediskussionen kan man konstatera att socionomer inom småbarnspedagogik har en otydlig arbetsbeskrivning och ofta får mindre uppmärksamhet än lärare och barnskötare när man diskuterar personalbristen inom småbarnspedagogik. Socionomer har unika kompetenser inom småbarnspedagogik för stödjande av barns helhetsmässiga utveckling, till exempel kunskap inom familjearbete och hantering av kriser.

Det framkommer i artiklarna att nya lagen om småbarnspedagogik lyfter behovet av socionomer på daghemmen, men inte vad till exempel socionomens yrkesroll innebär. Skribenterna efterlyser en tydligare arbetsbeskrivning för socionom inom småbarnspedagogik, en satsning på att stärka socionomers status, att säkerställa mångsidig kompetens inom småbarnspedagogiken och mer fokus på interprofessionellt arbete där socionomer, lärare och barnskötare kompletterar varandras styrkor.

Sammanfattningsvis kan det sägas att socionomens yrkesroll är viktig och central för att hantera dagens och framtidens utmaningar inom småbarnspedagogik, men det behövs en tydligare arbetsbeskrivning för att uppnå socionomers fulla potential.

1.3 Tidigare examensarbeten

Mitt forskningstema är relativt nytt, och därför finns mest litteratur i medier, facktidskrifter och så vidare och examensarbeten från socionomutbildningen att tillgå. I detta underkapitel presenteras de examensarbeten som hittills gjorts inom socionomutbildningen. Motiveringen till valet att skriva om tidigare examensarbeten är på grund av begränsningen av vetenskapliga källor som belyser mitt tema.

Karolina Haanpää och Kia Kunttus examensarbete (2022) undersöker socionomstuderandes syn på socionomens roll inom småbarnspedagogik och deras styrkor och kompetenser inom området. Studien gjordes genom en kvalitativ enkät riktad till socionomstuderande med erfarenhet av och intresse för småbarnspedagogiken. Resultatet visar varierande intresse för att arbeta inom småbarnspedagogik, osäkerhet kring den nya yrkesrollen och framtida arbetsmöjligheter. Socionomstuderanden anses ha ett samhällsperspektiv, kunskap inom servicesystemet, socialpedagogik och familjearbete. För ett fungerande interprofessionellt arbete krävs jämlika arbetsroller, tillräcklig bemanning och kännedom om egen och andra yrkesrollers kompetens och arbetsuppgifter. (Haanpää & Kunttu, 2022)

Patricio Fuentes och Yoens Wilsons examensarbete (2023) är en litteraturstudie som undersöker socionomens nya roll inom småbarnspedagogik. Studien belyser socionomens breda kunskap om människor och samhället, och förmåga att främja inkludering, delaktighet och empowerment. I arbetet jämför skribenterna kommunernas arbetsbeskrivningar med socionomens kompetenser för att få en bättre förståelse för de nya arbetsuppgifterna inom småbarnspedagogik. (Fuentes & Wilson, 2023)

Frida Vesterlund, Vanessa Troberg och Naomi Teirs examensarbete (2023) handlar om att klargöra socionomens roll inom småbarnspedagogik, eftersom arbetsbeskrivningen är otydlig. Skribenterna har gjort intervjuer med socionomer, som fokuserar på socionomens kompetenser och samarbete med föräldrar och socialpedagogik. Resultatet visar att

socionomer ser barn och familjen som helhet, har ett socialpedagogiskt perspektiv och ett etiskt förhållningssätt. Studien visar behovet av en tydligare arbetsbeskrivning för socionom inom småbarnspedagogik. (Vesterlund, Troberg & Teir, 2023)

Sofia Salokorpi's examensarbete (2023) belyser socionomens kompetenser inom småbarnspedagogik, eftersom socionomers roll inom småbarnspedagogik har förändrats i och med den nya lagen om småbarnspedagogik. Syftet var att identifiera grundläggande kunskaper och färdigheter för socionomer inom småbarnspedagogik. Skribenten gjorde en litteraturstudie med kvalitativ analys av vetenskapliga artiklar och avhandlingar, som visar att socionomens arbetsuppgifter och kompetenser behöver bli tydligare. Socionomens roll förändras i takt med nya behörighetskrav, vilket leder till att arbetsbeskrivningarna och ansvarsområdena för övriga yrkesroller inom småbarnspedagogik behöver diskuteras. (Salokorpi, 2023)

Elin Lindroos och Jessica Rikbergs scoping-studie (2023) tar reda på socionomens roll inom småbarnspedagogik genom att analysera begrepp och data, och jämföra det med socionomens kompetenser, arbetsbeskrivningar och socialpedagogiska metoder. Skribenterna vill ge arbetsgivare idéer om hur arbetsbeskrivningar för socionomer kan utvecklas vidare och ge förslag på framtida forskning. Genom kvalitativ innehållsanalys identifierades 25 återkommande och 20 mindre vanliga begrepp som delvis stämmer med arbetsbeskrivning, socionomens kompetensbeskrivning och socialpedagogik. Studien visar att mer vetenskaplig forskning och empiriska studier behövs om temat socionom inom småbarnspedagogik. (Lindroos & Rikberg, 2023)

2 Lagstiftning, styrdokument och praxis

I kapitlet om lagstiftning, styrdokument och praxis tas lagen om småbarnspedagogik, fackorganisationen Talentias arbetsbild och YH-nätverkets för det sociala områdets

beskrivning av socionomens kompetenser upp. Det baserar sig på vad som berör och styr mitt tema om socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken.

2.1 Lagen om småbarnspedagogik

I och med den nya lagen om småbarnspedagogik som godkändes år 2018 kommer daghemspersonalens sammansättning att förändras. Och den nya yrkesbenämningen socionom inom småbarnspedagogik nämns för första gången. Enligt den nya lagen om småbarnspedagogik ska ett tillräckligt antal vara anställda i uppgifterna fostran, undervisning och vård med behörighet som lärare, socionom eller barnskötare inom småbarnspedagogik. (Lag om småbarnspedagogik, 2018, 35§)

Majoriteten av personalen ska ha behörighet som lärare inom småbarnspedagogik eller socionom inom småbarnspedagogik. Övrig personal ska minst ha behörighet som barnskötare inom småbarnspedagogik. (Lag om småbarnspedagogik, 2018, 37§) Socionomer inom småbarnspedagogik får inte lärarbehörigheten längre eller behörighet att arbeta i förskolan. Förändringen av personaldimensioneringen träder i kraft år 2030. (Lag om småbarnspedagogik, 2018, 75§)

Lärare inom småbarnspedagogik är en person som har avlagt minst en pedagogie kandidatexamen som innefattar studier som är yrkesförberedande för arbetsuppgifterna inom småbarnspedagogik eller en examen som har kompletterats med relaterade studier. (Lag om småbarnspedagogik 2018, §26)

Socionom inom småbarnspedagogik är en person som avlagt minst en yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovård som inkluderar studier med minst 60 studiepoäng med inriktningen småbarnspedagogik och socialpedagogik. (Lag om småbarnspedagogik, 2018, §27)

Barnskötare inom småbarnspedagogik är en person som antingen avlagt en grundexamen i pedagogisk verksamhet och handledning, en lämpad grundexamen inom social- och hälsovård eller annan motsvarande examen som antingen innefattar eller kompletteras med examensdelar inom vård, fostran och undervisning för barn. (Lag om småbarnspedagogik, 2018, §28)

Motiveringen till den nya lagstiftningen är att förbättra standarden inom småbarnspedagogiken genom högre kompetens och nya behörighetskrav bland personalen. Även andra yrkesroller påverkas av den nya lagstiftningen. Exempelvis behörigheten att arbeta som daghemsföreståndare tas upp. Det nya tillskottet är socionomer med benämningen socionom inom småbarnspedagogik som kommer att finnas i större utsträckning på daghemmen i framtiden. (Utbildnings- och kulturministeriet, 2018)

I "Lagen om småbarnspedagogik" (2018) nämns att socionomen inom småbarnspedagogik har kunskap om servicesystemet för barn och familjer, som kan användas när barnets individuella plan för småbarnspedagogik framställs. Barnets egna plan för småbarnspedagogik planeras i samarbete med daghemspersonalen och barnets föräldrar eller andra vårdnadshavare. (Lag om småbarnspedagogik, 2018, 23§)

Behörighetskraven för att arbeta som socionom inom småbarnspedagogik är yrkeshögskoleexamen inom social- och hälsovård som innefattar minst 60 studiepoäng i studier inriktade på småbarnspedagogik och socialpedagogik. En vanlig socionomexamen kan kompletteras med behörighetsgivande studier för att få behörighet att arbeta i småbarnspedagogiken. (Lag om småbarnspedagogik, 2018, 27§)

2.2 Fackorganisationen Talentia

Talentia, som är fackorganisationen för det sociala området (2022) har framställt en arbetsbild för socionomer inom småbarnspedagogik. Socionomens kompetens består av fostran, undervisning och vård och att socionomen har ett socialpedagogiskt arbetssätt. Inom kompetensramen nämns stöd för barn och föräldrars delaktighet, välbefinnande och förebyggande arbete inom bristande jämlikhet, mobbning och diskriminering. Socionomen tar hänsyn till barnets lärande och utveckling utgående från barnets egna förmågor och resurser. (Talentia, 2022)

Socionomen inom småbarnspedagogik främjar barnets bästa, stärker jämlikheten och det allmänna välbefinnandet. Genom att skapa en trygg grund för barns tillväxt och utveckling och stärka barns och familjers välbefinnande förebygger man marginalisering i samhället. Socionomen tar fasta på och utvärderar egenskaper hos barnen och gemenskapen och tillämpar dessa i verksamheten och identifierar och utvärderar riskfaktorer för barns och familjers välbefinnande och stärker det med rätt riktat stöd. (Talentia, 2022)

Socionomen tillämpar sina kunskaper om familjearbete och barnskydd i praktiken. Med sin sociala kompetens lyfter socionomen fram de problem som kan ha negativa konsekvenser för barn och familjers välbefinnande. Socionomen kan arbeta med barn och familjer med annan bakgrund samt kulturell mångfald i barngruppen. (Talentia, 2022)

I bilden nedan (Figur 1) framställer Talentia socionomens uppgiftsbeskrivning inom småbarnspedagogiken. Där framgår att centrala uppgifter är pedagogiska uppgifter i gruppen gällande inläring och fostran där socionomen deltar i planering, utvärdering, utveckling och dokumentation av verksamheten och att uppmärksamma barnets behov av stöd för välbefinnandet och planera, genomföra och utvärdera verksamheten inom barngruppen och vid behov i samarbete med andra stödtjänster exempelvis inom social- och hälsovården. Socionomen bidrar också till att stärka barnets interaktion med andra och främja delaktigheten i gruppen och inläringen samt förebygga att mobbning förekommer.

Socionomen samarbetar också med familjerna för att som expert på daghemmet kunna bedöma stödbehov och stärka föräldraskapet men också servicehandledning för att visa på olika stödtjänster som vid behov finns att tillgå exempelvis inom social- och hälsovården. I bilden nämns vidare socionomens kompetenser i relation till arbete inom småbarnspedagogik: pedagogisk verksamhet för småbarn, inläring i tidig ålder, stödjande av barns tillväxt, utveckling och inläring, särskilt stöd i småbarnspedagogiken, barnskydd och familjearbete, interprofessionellt nätverkssamarbete och samarbete med föräldrar/familj. I bilden sägs att vård och omsorg inte ingår i socionomutbildningen.

Figur 1. *Talentias arbetsbild för socionomer inom småbarnspedagogik.* (Talentia, 2022)

2.3 YH-nätverket för det sociala området

Utöver de kompetenser som ovan nämndes i Talentias uppgiftsbeskrivning för socionom inom småbarnspedagogik finns också dokumentet "YH-nätverket för det sociala området" (2023) som är riktat till yrkeshögskolor och universitet som erbjuder utbildning och studier

inom den sociala branschen. Dokumentet innehåller flera kompetensområden som är centrala för socionomutbildningen och vad som förväntas av färdigutbildade socionomer. Detta dokument presenteras i syfte att visa vad socionomens kompetenser är och vad som är relevant för socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken.

Etisk kompetens inom det sociala området innebär att socionomen arbetar enligt värdegrunden, mänskliga rättigheter, grundlagsenliga rättigheter och de yrkesetiska riktlinjerna för det sociala området. Man förstår hur den individuella människosynen och värdegrunden är betydande för klientarbetet. Ifall värdekonflikter förekommer agerar man på ett etiskt motiverat och socialt hållbart sätt, och arbetar för att hjälpa och stödja individer och grupper i utsatta situationer. Man har kunskap om kulturell mångfald, bemöter andra med sensitivitet och respekt. Socionomen arbetar för att stärka jämlikhet, jämställdhet och mångfald. (YH-nätverket för det sociala området, 2023)

Kompetens i klientarbete innebär att socionomen är professionell, dialogisk i samverkan med andra och kan reflektera kritiskt över sitt eget arbete. Man kan med fokus på klientsäkerhet planera, genomföra och utvärdera serviceprocesser samtidigt som klientens delaktighet och resurser stärks. Man kan på ett målinriktat sätt stödja klientens utveckling, vardagsliv och livssituation. Socionomen använder och bedömer olika metoder och tillvägagångssätt inom socialhandledning med klienter och i andra sammanhang. Socionomen kan på ett klientorienterat sätt med hänsyn till sekretess och informationssäkerhet utföra digital dokumentation i arbetet. Man kan identifiera risk- och skyddsfaktorer som inverkar på välbefinnandet och kan tidigt stödja klienten med förebyggande metoder. Som socionom förstår man vikten av psykosocialt stöd och kan hantera klienters förändrings- och krissituationer. Socionomens arbetssätt främjar välbefinnande, tidigt stöd och rehabilitering. (YH-nätverket för det sociala området, 2023)

Kompetens i det sociala områdets servicesystem innebär socionomens kunnande och förståelse för utmaningar kopplade till välfärd och hållbar utveckling (regionalt, nationellt och internationellt) och deras inflytande på samhällets instanser (social-, hälso- och

fostringstjänster.) Som socionom har man kunskap om lagen och kan använda/tillämpa/tar hänsyn till lagstiftningen i sitt arbete. Man kan hänvisa till social-, hälso- och fostringstjänster som tillhandahålls av olika sektorer och deras organisering, produktion, styrning och övervakning. Som socionom förstår man principen av social trygghet, främjar klientens bästa och genomför en helhetsinriktad servicehandledning. I interprofessionellt nätverksarbete kan socionomen fungera som sakkunnig inom det sociala området. (YH-nätverket för det sociala området, 2023)

Kompetens i kritiskt och delaktighetsfrämjande samhällsarbete avser att socionomen förstår samhällliga fenomen och hur de påverkar individens möjligheter att vara delaktig i samhället. Man arbetar aktivt för att stärka individers engagemang och delaktighet i samhället, utreder processer som lett till ojämlikhet och social utsatthet och arbetar för att förebygga marginalisering. Socionomen har kunskap om hur offentliga förvaltningen/myndigheter fungerar och kan agera enligt den/det för klientens bästa. Som socionom kan man även delta i samhälleligt påverkansarbete med sin expertis. (YH-nätverket för det sociala-området, 2023)

Kompetens i forskningsbaserad utvecklings- och innovationsverksamhet betyder att socionomen har förmågan att lösa problem inom det sociala området och kan dra nytta av både forsknings- och erfarenhetsbaserad kunskap för att utveckla sitt arbete. Socionomen kan delta i olika utvecklingsprojekt inom det sociala området i samarbete med andra aktörer. Socionomen kan analysera och framställa information med målsättningen att främja välfärden och medverka i olika arbeten gällande forskning, utveckling och innovation. (YH-nätverket för det sociala området, 2023)

Kompetens i medarbetarskap, ledarskap och företagsamhet innefattar att socionomen kan arbeta i interprofessionella team och arbetsgrupper och beaktar andra regionala, nationella och internationella nätverk. Socionomens roll kan vara medarbetare eller chef och bidrar till att främja välbefinnandet inom arbetsgemenskapen. Arbetet utförs på ett socialt, etiskt, ekologiskt och ekonomiskt hållbart sätt. Socionomen har kunskap om den

centrala arbetslagstiftningen, principer om självledarskap och ledarskap i arbetsgemenskapen. Socionomen analyserar kvalitet och resultat inom organisationen och har insikt i ekonomi-, personal- och informationsledning. Socionomen förväntas ha ett entreprenörstänkande. (YH-nätverket för det sociala området, 2023)

3 Teoretiska utgångspunkter

I kapitlet teoretiska utgångspunkter behandlas socionomens kompetenser, samarbete med föräldrar, förebyggande arbete, interprofessionellt arbete och socialpedagogik. Teorin baserar sig på vad som berörs i socionomutbildningen, socionomers studier i småbarnspedagogik, arbetsbeskrivningar som jag har sett och vad jag tycker är mest relevant med tanke på socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogik.

3.1 Socionomens kompetenser

Marttila (2016) konstaterar att huvudmålsättningen inom småbarnspedagogiken är fokus på barnets hälsa och välbefinnande eftersom en god hälsa är utgångspunkten för goda förutsättningar för tillväxt, lärande och utveckling. Därför är man som yrkesperson inom småbarnspedagogiken ett stöd och komplement till den fostran som sker i hemmen och att dela förståelsen för barnet med föräldrarna. Författaren konstaterar att socionomens kunnande inom småbarnspedagogik är brett och omfattar pedagogisk förmåga att stödja barnets tillväxt och utveckling, expertkunskap om familjearbete, kännedom om serviceformer och stödtjänster för barn och familjer och handledning, men också kunnande om team-, organisatoriskt och nätverksarbete. Inom småbarnspedagogik stöter socionomen på familjer inom olika verksamhetsomgivningar där yrkespersonerna inom småbarnspedagogiken tillsammans med föräldrarna deltar i omvårdnad, fostran och undervisning av barnen och där yrkespersonerna också tar fasta på eventuella problem och barnets behov av stöd. Att skapa ett förtroende- och respektfullt samarbetsförhållande till föräldrarna är därför viktigt. Familjearbetet i ett familjecentrerat perspektiv är komplext och utgår från familjens behov exempelvis i frågor kring barnets fostran eller utveckling, att stödja föräldrarna eller öka familjens välbefinnande och funktionsförmåga och tidiga

förebyggande insatser där man ser att behov finns. Där krävs kunskap om familjer i olika livssituationer och med olika kulturella och religiösa bakgrunder. (Marttila, 2016, ss. 56–64)

Raatikainen m.fl. (2020, ss. 19–20) beskriver socionomens kunnande och kompetenser och definierar begreppen som beredskap (valmiudet), förmågor (kykyjä), färdigheter (taitoja) och egenskaper (ominaisuuksia) hos socionomen att utföra olika arbetsuppgifter. Författarna definierar kompetens i det här fallet som socionomens potentiella förmåga att med framgång hantera såväl officiella som inofficiella situationer utgående från de kriterier som situationen medför. Man kan indela kompetens på olika sätt och begreppet säger något om den person det berör. Då man mera betraktar yrkeskompetensen kan man tala om kvalifikationer, och menar då att en person genom sin utbildning har lärt sig de specifika drag som krävs för att genomföra vissa arbetsuppgifter eller för att vara verksam inom ett särskilt yrke. Arbetstagaren kan omfatta kvalifikationskraven eller arbeta för att de ska förändras. (Raatikainen, E. et al, 2020.) Schaffar (2019) är inne på liknande tankegångar då hon menar att kompetens kan ses som något individen uppnår som resultat av en lärandeprocess, till exempel en utbildning, och att kompetens kan betraktas som ett karaktärsdrag hos en individ. (Schaffar, 2019, s. 117)

Sandström (2010, ss. 91–104) resonerar på liknande sätt som fackorganisationen Talentia (2022) och YH-nätverket för det sociala området (2023) när hon förklarar vad en färdigutbildad socionom ska kunna. En socionom hjälper och stödjer människor i olika livssituationer, och även motiverar till förändring. Sandström räknar upp vad som hör till socionomens färdigheter och kompetenser:

Socionomer behöver ha kunskap kring styrdokument för samhället, det vill säga lagar och regler, eftersom lagstiftningen ofta påverkar människorna hen arbetar med. För att kunna erbjuda rätt typ av stöd är det också viktigt att känna till vilka stödtjänster och instanser som finns tillgängliga och att de anpassas till människors olika livssituationer.

Kärnan i socionomens arbete är kommunikationen. Det innebär att socionomer ska kunna förklara, diskutera och informera på ett professionellt sätt och att vara närvarande och lyssna på klienternas behov. Förmågan att visa empati och medkänsla är avgörande, eftersom vissa människor befinner sig i utsatta eller svåra livssituationer och behöver stöd och känslan av förståelse. Eftersom socionomen ofta samverkar med andra yrkesgrupper är samarbetsförmåga en viktig kompetens. Att kunna reflektera över sin egen yrkesroll, erfarenheter och arbetet är betydande för att ytterligare utvecklas i den professionella yrkesrollen.

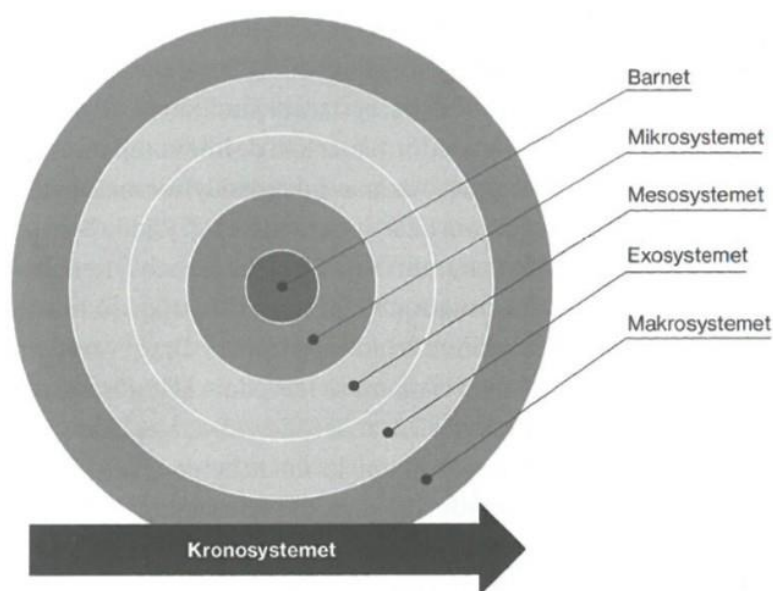
För att hjälpa människor att förändra sin livssituation behöver socionomen kunna identifiera problem för att hitta passande lösningar för klienten. Det betyder goda färdigheter i konfliktlösning och förmågan att kunna planera och organisera arbetet på ett effektivt sätt.

3.2 Samarbete med föräldrar

Författarna Jensen och Jensen (2008) beskriver samarbetet med föräldrar som en process där man arbetar tillsammans för att främja barnets bästa. I småbarnspedagogiken samarbetar man för barnets trivsel, utveckling och lärande. Informationsbyte kring barnet på daghemmet och i hemmet är viktigt för ett välfungerande samarbete med föräldrarna. Personalen har skyldighet att informera föräldrarna om barnet till exempel varit inblandad i en konflikt med ett annat barn, varit ledset, haft sjukdomssymptom eller blivit fysiskt skadat. Föräldrarna ska i sin tur ska informera om förändringar som berör barnets liv, till exempel skilsmässa, sjukdom, flytt och hög arbetsbelastning. (Jensen & Jensen, 2008, ss. 47–48)

Jernbro och Forkby (2023) presenterar barnets utvecklingsekologiska modell (Figur 2) med hänvisning till Brofenbrenner, som 1977 presenterade en modell för att visa samspelet

mellan olika nivåer kring barnet (individ) som kan påverka hans utveckling, mikrosystem, mesosystem och makrosystem medan kronosystemet innebär den förändring som sker under livets gång. Enligt författarna lyfte Bronfenbrenner fram att interaktionen med människor i barnets närmiljö, till exempel familjen, hemmet, släktingar och vänner, daghemmet och daghemspersonalen påverkar barnets utveckling på samma sätt som biologiska och ärftliga förutsättningar, ens individuella egenskaper och sammanhanget. (Jernbro & Forkby, 2023, s. 81)

Figur 2. *Barnets utvecklingsekologiska modell* (Jernbro & Forkby, 2023, s. 81)

Makrosystemet är det yttersta systemet som omfattar lagar, normer och värderingar, kultur, politik och religion. Som en viktig skyddsfaktor nämns jämlikhet mellan samhällsgrupper, en faktor som kan påverka flera generationer om det förekommer ojämlikhet. Politik och lagstiftning nämns vidare som faktorer som kan påverka barnets utveckling på ett positivt sätt, och även "Den skandinaviska välfärdsmodellen" och FN:s konvention om barns rättigheter är dokument som lokalt och internationellt eftersträvar att minska riskfaktorerna. (Jernbro & Forkby, 2023, ss. 81–83)

Exosystemet handlar om närsamhället och dess strukturer och olika delar som till exempel hälso- och sjukvård och socialtjänst, där barnet inte nödvändigtvis ingår men som indirekt påverkar. Föräldrarnas livsvillkor påverkar också barnet, till exempel arbetslöshet kan påverka negativt medan föräldrarnas goda balans mellan arbete och fritid kan påverka barnets utveckling positivt. Utsatta bostadsområden, där det förekommer till exempel stor tillgång till olika rusmedel eller våld och kriminalitet kan innebära risker för både barnet och hela familjen. (Jernbro & Forkby, 2023, ss. 83–84)

Mikrosystemets viktigaste komponenter är hemmet och daghemmet, eftersom den egna familjen och andra nära relationer har en avgörande roll för barnets hälsa och utveckling och traumatiska upplevelser i mikrosystemet har risk att resultera i hälso- och beteendeproblem. Fysiska inklusive sexuella eller psykiska övergrepp, försummelse, att våld förekommer mellan föräldrarna, missbruk och psykisk ohälsa inom familjen, skilsmässa eller dödsfall är exempel på sådana traumatiska händelser. Andra faktorer som inverkar är barns tidiga anknytning till föräldrarna, trygg och stimulerande uppväxtmiljö och stabil och hög föräldraförmåga. Daghemmen är exempel på hälsofrämjande arenor där barns olika förutsättningar kan kompenseras så att barnen kan använda sin kapacitet oavsett bakgrund. En förutsättning för detta är personalens kompetens, kunskaper och förutsättningar för att se och förstå barnets resurser. (Jernbro & Forkby, 2023, ss. 84–87)

Mesosystemet är interaktionen mellan mikrosystemen, till exempel mellan hem och daghem. Författarna beskriver att mesosystemet är viktigt då det kommer till förebyggande arbete eftersom det handlar om de viktiga sammanhangen ur barnets synvinkel och hur de samspelar med varandra. Kontakten mellan föräldrar och daghemspersonal nämns som viktig. (Jernbro & Forkby, 2023, s. 87)

Hos barnet själv finns också individuella faktorer som är betydelsefulla för hälsan och utvecklingen, till exempel personliga egenskaper och personlighet, socioemotionella färdigheter, kommunikation, kognitiva färdigheter, sensorisk-motoriska färdigheter och självständighet. Biologiskt kön kan också påverka på olika sätt. Man brukar kalla barns

positiva motståndskraft mot belastningar, utmaningar och svårigheter för resiliens. (Jernbro & Forkby, 2023, ss. 88–90)

Avslutningsvis kan man säga att samarbetet med föräldrar är avgörande för barnet, eftersom socionomen har kunskap om familjearbete och barnskydd. Inom småbarnspedagogik främjar socionomen barnets bästa, eftersom barnet påverkas av människors relationer sinsemellan och kontakterna i närmiljön. Det är relevant med tanke på socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken.

3.3 Förebyggande arbete

Det förebyggande (preventiva) arbetet eftersträvar att förstärka stödjande faktorer och försvaga riskfaktorer hos olika målgrupper med olika behov i olika sammanhang. Då det kommer till barn och unga som målgrupp handlar prevention om att motverka att dessa hamnar i livssituationer som leder till utsatthet och att om barnet redan befinner sig i en sådan livssituation stödja dem innan konsekvenserna ytterligare försvåras. (Forkby, Enell & Thulin, 2023, s. 16)

Enell och Bernhardsson (2023) nämner att preventivt arbete ska genomföras både på individ-, grupp- och samhällsnivå och poängterar att dagvården är en av de viktigaste arenorna för tidiga insatser gällande barn som far illa. Som utmaningar på samhällsnivå med konsekvenser på individnivå, i detta fall hos barnet, nämns fattigdom, hemlöshet, otrygga bostadsområden och otrygghet. (Enell & Bernhardsson, 2023, ss. 68–69)

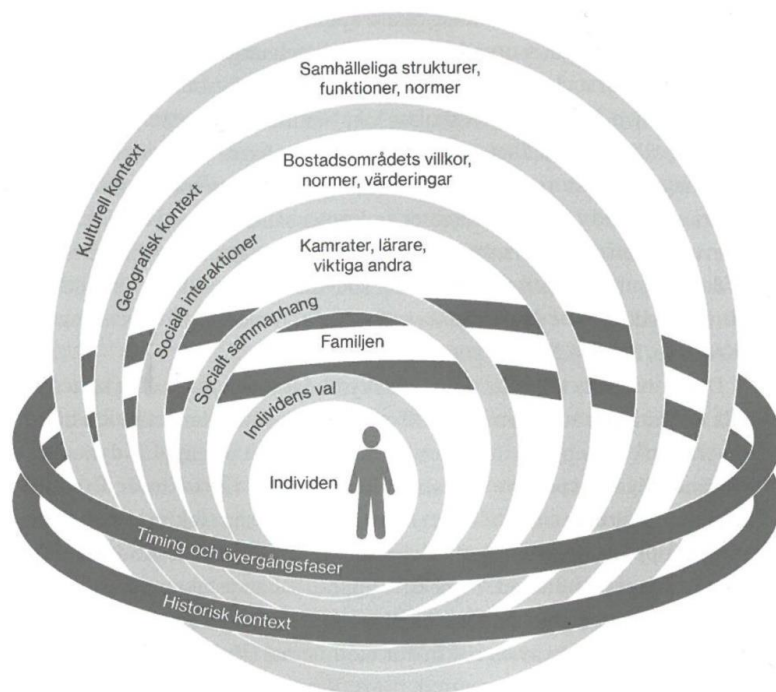
Det kan vara svårt att uppmärksamma risker för barnets utveckling i ett tidigt stadium, inte minst för att det kan leda till oro och skuld känslor eller försvarsmekanismer hos de inblandade. Ett användbart arbetssätt är att fortgående systematiskt följa med hela barngruppens utveckling och behov av stöd, som en typ av screeningåtgärd. Här är också

daghemspersonalen i nyckelposition genom att bemöta föräldrars oro, göra egna iakttagelser av hur barnet beter sig och fungerar, beakta risker med mera för att fördjupa förståelsen för det komplexa och dynamiska i barns utveckling. (Hallengren & Fungmark, 2023, ss. 103–105)

Oro och misstankar om att ett barn far illa väcks vid signaler som kroppsliga tecken på utsatthet (till exempel fysisk skada, undernäring eller dålig hygien), om barnets utveckling eller beteende orsakar oro (till exempel brister i inlärningsförmåga, social utveckling, psykisk hälsa eller emotionella utveckling), om det finns brister i kontakten mellan föräldrar och professionella, om samspelet mellan barn och förälder tyder på brister (emotionell otillgänglighet eller avvisning) eller om förälderns hälsa och beteende verkar oroväckande (psykisk ohälsa, beroendeproblematik, social isolering eller motstånd mot att ta emot hjälp själv eller enligt barnets behov). (Persdotter & Kalin, 2023, ss. 198–200)

Vuxna är "superhjältar" i barns ögon, de kan förändra saker om de bara vill. Om barnet väljer att berätta om sin utsatthet gör de det med avsikten att bli hörda och lyssnade på och tänker att de ska leda till en förändring i rätt riktning. Det är viktigt att den vuxna lyssnar och visar att de tror på vad barnet berättar och visar att de stannar kvar som stöd för barnet då barnet samtidigt känner lättnad över att fått berätta, men samtidigt oroliga för vad som kommer att hända. (Thulin & Landberg, 2023, s. 224)

Också i denna modell (Figur 3) är individen i centrum. Individen (barnet) befinner sig i en familj (mikrosystem) och påverkas av olika övergångsfaser samtidigt som en historisk kontext. Förutom av de närmaste påverkas barnet av andra viktiga personer i närmiljön, en utvidgning av det sociala sammanhanget och interaktioner, till exempel daghemspersonal och kamrater (mesosystem) och både mikro- och mesosystem samspelar med faktorer i närmiljön (exosystem, geografisk kontext) och det omgivande, yttre samhället (makrosystem) och en kulturell kontext. (Olsson, Bergström & Löfholm, 2023, s. 239)

Figur 3. *Individen i ett ekologiskt system.* (Olsson, Bergström & Löfholm, 2023, s. 239)

I småbarnspedagogiken är barnets socioemotionella färdigheter ett utvecklingsområde som man stödjer för att barnet ska lära sig att hantera och förstå omvärlden. Barnet föds inte automatiskt med sociala och emotionella färdigheter. Barnets socioemotionella färdigheter utvecklas under småbarnsåren då barnet ännu är formbart och fortsätter att utvecklas under barnets uppväxt. Barnets sociala utveckling påverkas av föräldrarna, uppfostringsstil och omgivningen. (Davidsson & Juslin, 2021, s. 26)

Socioemotionella färdigheter är flera färdighetsområden som barnet lär sig under småbarnsåren och som utvecklas livet ut. Barnet lär sig förmågan att känna igen sina egna känslor och resurser genom sin egen självbild. Det innebär också att barnet lär sig förstå hur tankar, känslor och handlingar är sammanhängande. Relationsfärdigheter innebär barnets sociala relationer, hur barnet samverkar med andra och lära sig att samarbeta. Det leder till att barnet kan uttrycka sig, lyssna på andra, ignorera olämpliga intryck, hantera konflikter och vågar fråga om hjälp om det behövs. (Davidsson & Juslin, 2021, s. 27)

Självreglering betyder barnets förmåga att kunna hantera egna känslor, eget beteende, stress och sina impulser. Färdigheten hjälper barnet att hantera eventuella utmaningar och har ett samband med barnets inlärning, kommunikationsförmåga och den motoriska utvecklingen. Självreglering bygger på delfärdigheter, som hjälper barnet att planera, styra och kontrollera sitt beteende, till exempel att kunna anpassa sig i olika situationer, hålla en instruktion i minnet och stoppa impulser. När barnet lär sig självreglering förbättras förutsättningarna att lyssna, komma ihåg och följa instruktioner. (Davidson & Juslin, 2021, s. 28)

Social medvetenhet är förmågan att känna medkänsla, kunna se känslor ur andras perspektiv, visa empati för andra och förstå hur sociala normer inverkar på beteendet. Ansvarsfullt beslutsfattande betyder att kunna fatta genomtänkta beslut om eget beteende i samspel med andra. Det innebär barnets förmåga att kunna tänka etiskt, till exempel om andras välbefinnande, säkerhet i leksituationer och att kunna identifiera risksituationer. (Davidson & Juslin, 2021, s. 28)

I artikeln "Socionomen inom småbarnspedagogik får nya redskap för att stödja hela familjen" (2023) berättar Storbacka-Järvinen om projektet "Resursstarka barn" som handlar om att socionomen kan stödja barn och familjer som lider av social utsatthet. I projektet har man utvecklat material och metoder för att stärka barns socioemotionella färdigheter och välmående. (Storbacka-Järvinen, 2023)

Socionomen inom småbarnspedagogik har en viktig roll när det gäller att handleda familjer till samhällets tjänster, stödja föräldrar i deras föräldraroll och att främja barnets delaktighet. Socionomens arbete fokuserar på att stärka barnens och familjens resurser och välmående och även att lära, stödja och motivera dem att be om och ta emot hjälp. Inom småbarnspedagogik kan man i ett tidigt skede upptäcka och förebygga riskfaktorer hos socialt utsatta familjer, eftersom för många barnfamiljer är småbarnspedagogiken i centrum. (Storbacka-Järvinen, 2023)

Socionomen har ett resursförstärkande arbetssätt som stödjer barnen och familjerna. Goda sociala och emotionella färdigheter främjar välbefinnandet hos barn och förebygger risken för social utsatthet. Att träna och stödja socioemotionella färdigheter hos barn är avgörande, särskilt betydande för socialt utsatta barn. Socionomen kan hjälpa barnen och familjen att lära känna igen egna styrkor och resurser. Projektet "Resursstarka barn" har utvecklat material om djurkaraktärer som används för att lära barn och familjer hur man hanterar vardagliga situationer både på daghemmet och hemma. (Storbacka-Järvinen, 2023)

3.4 Interprofessionellt arbete

I "Grunderna för planen för småbarnspedagogik" (2022) beskrivs det interprofessionella arbetet och samarbetet mellan olika yrkesroller. Meningen med det interprofessionella arbetet är att säkerställa att den småbarnspedagogiska verksamheten uppfyller barnets behov. Detta genom att använda personalens olika kompetenser, vilket är avgörande för ett fungerande interprofessionellt samarbete. Samarbete med aktörer i barnets omgivning leder till mer varierade lärmiljöer, vilket gynnar verksamhetens mål. Samarbete med social- och hälsovården blir särskilt viktigt om det finns oro för barnets utveckling eller välbefinnande. (Utbildningsstyrelsen, 2022)

I "Lagen om småbarnspedagogik" (540/2018) beskrivs att det interprofessionella arbetet bidrar till att det pedagogiska arbetet är av hög kvalitet genom varje persons expertis, ansvarsområden och yrkesbehörighet. För att stärka småbarnspedagogikens kvalitet är det viktigt att höja personalens kompetensnivå. Lärare inom småbarnspedagogik ska samarbeta med socionomer, barnskötare, speciallärare och övriga yrkesroller vid planering och genomförande av verksamheten. Lärarna har även ansvaret för att utforma och utvärdera barnets plan. (Lag om småbarnspedagogik, 2018)

Utgångspunkten för att det interprofessionella samarbetet ska fungera väl är att varje individ har en säker yrkesidentitet, förståelse för hur samarbetet och arbetsfördelningen mellan olika yrkesgrupper fungerar och respekt för andras expertis. Alla i teamet ska vara involverade i planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten, samt beakta varandras kunskaper och styrkor. Behörighet och kompetens för olika yrkesgrupper skiljer sig beroende på utbildningsnivå. Yrkesrollernas ansvarsområden är formulerade i olika styrdokument och kommunernas arbetsbeskrivningar. (Undervisnings- och kulturministeriet, 2021, ss. 16–18)

Undervisnings- och kulturministeriet (2018) redogör för vad som skiljer på en socionom och lärare inom småbarnspedagogik. Skillnaden är att socionomen inom småbarnspedagogik har en bred yrkeshögskoleutbildning och är kunnig inom familjearbete, barnskydd och samhällets stödtjänster. Läraren inom småbarnspedagogik har en universitetsutbildning och är fördjupad i småbarnspedagogiken och har ett pedagogiskt synsätt. (Undervisnings- och kulturministeriet, 2018)

Socionom inom småbarnspedagogik har ett socialpedagogiskt tillvägagångssätt som skiljer sig från barnskötarens och lärarens arbete. Socionomen har mera av ett samhällsperspektiv jämfört med de andra yrkesgrupperna. Barnskötarens huvudsakliga uppgift och expertis är vård- och omsorg. (AKTA, 2018–2019)

3.5 Socialpedagogik

Madsen (2001, ss. 226–237) har skapat Madsens Bildningsblomma (Figur 4) där socialpedagogiskt förhållningssätt delas in i fem områden. Alla kompetenser bildar en helhetsuppfattning för den professionella socialpedagogen och förverkligar ett socialpedagogiskt arbetssätt. Madsen beskriver varje kompetens enligt följande:

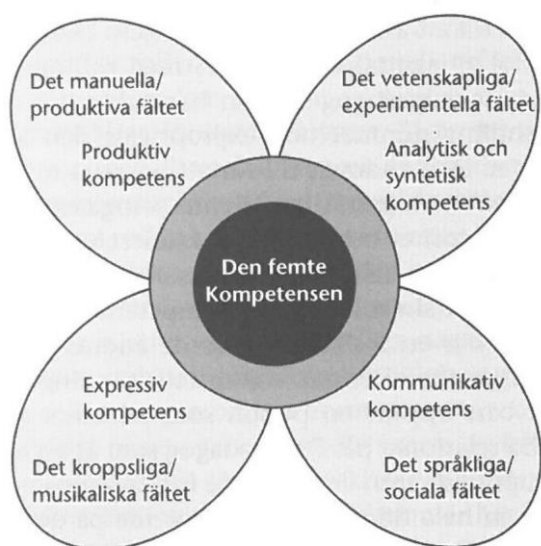
Den produktiva kompetensen eller det manuella fältet innebär att kunna använda resurser, metoder och verktyg som direkt påverkar eller förändrar den fysiska miljön.

Den expressiva kompetensen eller det kroppsliga/musikaliska fältet betyder pedagogens estetiska och emotionella uttryckningsförmåga.

Den kommunikativa kompetensen eller det språkliga/sociala fältet betyder pedagogens goda interaktionsförmåga och förhållningssätt till andra som är grunden för att skapa meningsfulla relationer.

Den analytiska och syntetiska kompetensen eller det vetenskapliga/experimentella fältet berör pedagogens kunskapsfärdigheter. Den analytiska kompetensen innebär att dela upp information för att kunna göra en djupare analys. I stället handlar den syntetiska kompetensen om att sammanställa information för att kunna bilda sig en helhetssyn.

Den femte kompetensen är enligt Madsen (2001) betydelsefull, eftersom då förverkligas alla färdigheter och pedagogens bildningsvärde. Detta innebär en helhetsmässig utveckling med både teoretiska och praktiska färdigheter för att forma en mångsidig kompetens.

Figur 4. Madsens bildningsblomma (Madsen, 2001, s. 226)

Författarna Cederlund och Berglund (2017) beskriver att socialpedagogik är ett kompetensområde där allmän pedagogik och socialt arbete möts. Ämnet socialpedagogik handlar om pedagogiska begrepp, teoretiska perspektiv och socialt arbete. Det allmänna

perspektivet om socialt arbete är mötet mellan professionell och klient. Socionomens arbetssätt grundar sig på socialpedagogik och är ett viktigt verktyg inom socialt arbete.

Cederlund och Berglund (2017, ss. 13–15, ss. 35–36) redogör för flera begrepp och definitioner som hör till socionomens yrke och arbete med människor, som även är några av utgångspunkterna för socialpedagogik, till exempel:

Kvalifikation betyder kunnande om både den individuella och andras upplevelse och känslor av delaktighet i samhället. Kunnande för ens skyldigheter och rättigheter som tillhör att vara en medborgare i samhället.

Gemenskap är människans egen upplevelse av att känna sig delaktig i olika sammanhang. Exempel på gemenskaper är familj, släkt, vänner, bekanta, kollegor, föreningar, organisationer och känslan av samhörighet med andra individer genom intressen och hobbyer.

Delaktighet betyder hur människor upplever varandra i olika sammanhang och hur den individuella utvecklingen påverkas av detta. Även hur normer och värderingar som finns i gemenskaper påverkas. Delaktighet innefattar även relationer och är centralt för pedagogiskt socialt arbete.

Meningsfullhet är människans inre värderingar och den inre motivationen till en livsförändring.

Cederlund och Berglund (2017) menar att socialpedagogik ger inblick på hur sociala sammanhang, omgivning, villkor och individer lägger grunden på förväntningarna på människans anpassning och avvikelser. Socialpedagogiken grundar sig på teorier om utveckling och lärande som fokuserar på interaktioner och betydelsen av samspel människor emellan. Ett större sammanhang där man ser människan som helhet, inte endast från en utgångspunkt. Människor har rätten till att få uppleva medkänsla och samhörighet. (Cederlund & Berglund, 2017, s. 16, ss. 57–58)

Socialpedagogik är en teoretisk grund för socionomens arbete och yrkesroll inom småbarnspedagogiken. Det innebär både teoretiska och praktiska färdigheter som socionomen tillämpar i verksamheten. Barnets utveckling påverkas av både interaktioner och det sociala samspelet. Socionomen främjar till exempel inkludering, gemenskap och delaktighet i barngruppen och har en helhetssyn på barn och familjer.

4 Metod

Som datainsamlingsmetod används intervju i forskningen, så att fyra socionomer inom småbarnspedagogik intervjuas med hjälp av en semi-strukturerad intervjuguide. Intervjuerna bandas in, transkriberas och analyseras med hjälp av kvalitativ innehållsanalys. Motiveringen till användningen av kvalitativ metod är att undersökningen blir svår att genomföra med till exempel kvantitativ metod eftersom det som undersöks inte kan beskrivas eller mätas i siffror. Intervjufrågorna i forskningen kräver öppna svar som blir svårt att tillämpa med frågor där till exempel informanterna skulle svara enligt skalan 1–5.

4.1 Kvalitativ design

I forskningssammanhang talar man ofta om att undersökningar kan vara antingen kvalitativa eller kvantitativa även om det inte finns någon samstämmighet gällande vetenskapsteoretiska utgångspunkter eller forskningsmetodiska ansatser eller att göra en enkel definition av skillnaden. Kort sagt kan en forskning till både utgångspunkter och metod vara kvalitativ eller kvantitativ och ofta framställs det som att närmelsesätten inte kan förenas. (Patel & Davidson, 2019, ss. 51–52)

Med kvantitativ design och forskningsmetod menar man att man vid datainsamlingen använder mätningar och att man vid data-analysen använder sig av statistiska bearbetnings- och analysmetoder. Man fokuserar på observerbara och mätbara fenomen som är "objektiva". Genom detta försöker man bygga upp teoretiska system av hur saker

förhåller sig till varandra utifrån praktiken, verkligheten, så att resultaten kan generaliseras och tillämpas på varje situation där det vissa fenomenet förekommer. Forskaren närmar sig forskningsobjektet logiskt och analytiskt och är distanserad eller i en yttre relation till forskningsobjektet och resultatet presenteras noggrant med avsikt att förklara och bevisa. (Patel & Davidson, 2019, ss. 51–53)

Den kvantitativa metoden var enligt Patel och Davidson (2019) dominerande fram till 1960-talet, men nu har också kvalitativa metoder blivit vanliga och accepterade. (Patel & Davidson, 2019, s. 52)

I detta examensarbete används en kvalitativ design. Enligt Patel och Davidson (2019) innebär en kvalitativ studie att man fokuserar på "mjuka" data, eller lyfter fram ord och språk i stället för siffror och en statistisk analys som oftare lyfts fram vid kvantitativa undersökningar. Forskarens förståelse och erfarenheter inverkar på analys, tolkning och forskningsresultat, vilket också innebär att olika forskare kan komma fram till olika resultat även fast de undersöker samma fenomen. Exempel på kvalitativa forskningsmetoder är enligt författarna kvalitativ intervju och tolkande analys. Författarna säger vidare att man vid kvalitativ forskningsdesign är öppnare och inte följer strikta regler på samma sätt som vid kvantitativa metoder då forskaren strävar efter att djupare förstå och beskriva den situation, det som sker eller fenomenet som studeras genom informanternas "subjektiva" beskrivning samt att upptäcka nya problem och möjligheter. Forskningsfrågor och undersökningsupplägg kan förändras och omformuleras medan undersökningen pågår. (Patel & Davidson, 2019, ss. 52–55)

4.2 Intervjustudie

Kvale och Brinkmann (2014) säger att den kvalitativa forskningsintervjun "försöker förstå världen från undersökningspersoneras synvinkel, utveckla mening ur deras erfarenhet,

avslöja deras levda värld som den var före de vetenskapliga förklaringarna.” (Kvale & Brinkmann, 2014, s. 17)

Patel och Davidson (2019) beskriver kvalitativ intervju mer som ett samtal där intervjuaren och intervjupersonen båda bidrar till resultatet. Eftersom intervjun mer liknar på ett samtal har den ofta låg grad av strukturering beträffande de frågor intervjuaren ställer så att intervjupersonen får möjlighet att svara med egna ord. Man brukar ofta prata om att frågorna är semistrukturerade och mer utgår från olika teman som man samtalar kring. Ibland ställer intervjuaren frågorna i en viss ordning, men ibland ställs intervjufrågorna i den ordning de passar bäst i den enskilda intervjun. (Patel & Davidson, 2019, ss. 104–105)

Detta kan samtidigt vara en svårighet på så sätt att det verkar lätt att göra en intervju som i en del fall riskerar att bli en upprepning av allmänt förekommande åsikter eller fördomar men i bästa fall är intervjun väl förberedd och genomtänkt och forskaren hittar nya tolkningar och kan bidra till ny kunskap om ett välkänt fenomen. (Kvale & Brinkmann, 2014, ss. 31–32)

Kvale och Brinkmann (2014) konstaterar att en intervju som görs i forskningssammanhang är inte ett helt öppet och fritt samtal mellan två jämlika parter utan en form av “professionellt samtal” där forskaren har makten exempelvis genom att hen ställer frågorna och sedan genomför en tolkning av det sagda. (Kvale & Brinkmann, 2014, ss. 51–52).

Syftet med denna metod är enligt författarna att upptäcka och identifiera egenskaper hos något utifrån intervjupersonens beskrivning eller uppfattning av det och därför kan man inte formulera svarsalternativ eller vad som är rätt eller fel på en intervjufråga. (Patel & Davidson, 2019, s. 105)

4.3 Innehållsanalys

Då man gör kvalitativa undersökningar är syftet att få fram annan och djupare kunskap än den mer fragmenterade kunskap som man får fram genom kvantitativa undersökningar. Det är vanligt att forskaren utformar och tillämpar egna varianter och tolkningar av kvalitativ metod. Ofta handlar den kvalitativa analysen om att bearbeta ett textmaterial, exempelvis omfattande material av utskrivna intervjuer. Resultatet av den kvalitativa bearbetningen är ofta en balanserad text både med citat från intervjuerna och de olika intervjupersonerna varvas med forskarens kommentarer och tolkningar. (Patel & Davidson, 2017, ss. 150–152)

Kvalitativ innehållsanalys är en metod som används för att bearbeta och analysera forskningsmaterial som ofta används inom undersökningar med kvalitativ inriktning. Analysmetoden går ut på att forskaren tolkar datamaterialet och sammanställer det i teman eller kategorier för att beskriva likheter och skillnader i forskningsmaterialet. Kvalitativ innehållsanalys är en metod som ofta används inom humanvetenskaperna. (Graneheim & Lundman, 2012; Graneheim, Lindgren & Lundman, 2017; Danielson, 2012).

5 Forskningens tillvägagångssätt

Jag kontaktade chefen för småbarnspedagogik i den valda kommunen redan under hösten 2023 om mitt examensarbete och om det var möjligt att utföra studien med socionomer inom småbarnspedagogik i kommunen. Forskningsprocessen började i januari 2024 då jag ansökte om forskningstillstånd från chefen för småbarnspedagogik efter att forskningsplanen godkänts av handledare och examinatorn på yrkeshögskolan. Inom kort fick jag forskningstillståndet som chefen för småbarnspedagogik framställt och godkännande att ta kontakt med socionomerna för att boka in intervjuerna till min e-post. Chefen för småbarnspedagogik hade på förhand informerat socionomerna i kommunen om att jag skulle kontakta dem och fråga om deltagande i intervju för mitt examensarbete. Jag intervjuade endast personer som har tjänsten som socionom inom småbarnspedagogik

eftersom kommunen i fråga har kommit långt i processen att anställa socionomer på daghemmen.

I februari 2024 fick jag socionomernas kontaktuppgifter av chefen för småbarnspedagogik, kontaktade dem via e-post och började boka in intervjuer. Jag tog kontakt med varje socionom och presenterade mitt examensarbete, forskningsplan och frågade om de ville ställa upp på intervju (Bilaga 1: Förfrågan till socionomerna i kommunen). Totalt blev det fyra socionomer som ville ställa upp på intervju inom loppet av några veckor. Alla intervjuer bokades till mars 2024 och utfördes på plats på daghemmen där socionomerna arbetar. Intervjuerna utfördes på tre olika daghem där två av socionomerna arbetar på samma daghem och de två andra socionomerna arbetar på skilda daghem. Varje intervju gjordes enskilt så att socionomerna fick utgående från sig själva svara på frågorna.

Inför intervjuerna formulerade jag öppna frågor för den semi-strukturerade intervjuguiden utgående från min forskningsfråga. (Bilaga 3: Intervjuguide) Efter att handledaren och examinatorn på skolan godkänt intervjufrågorna skickade jag ut intervjufrågorna i ett meddelande till socionomerna så att de skulle hinna fundera kring frågorna innan intervjuerna. Jag printade även ut samtyckesblanketterna (Bilaga 2: Samtyckesblankett för deltagande i intervju) och extra kopior av intervjufrågorna ifall någon av socionomerna behövde ett eget exemplar.

Innan jag började spela in intervjuerna gick jag genom samtyckesblanketten med varje socionom och förklarade att varje person är helt anonym, att informationen från varje intervju behandlas enligt sekretess och att inspelningarna förstörs efter färdigställandet av examensarbetet. Därefter skrev varje socionom under samtyckesblanketten för att delta i intervjun. Intervjuerna spelades in med hjälp av applikationen röstmemon på telefonen. Genom att spela in intervjuerna fick jag säkerställt hur socionomerna formulerade svaren på intervjufrågorna för att resultatet ska vara trovärdigt.

5.1 Datainsamling

Forskningsmaterialet samlades in genom intervjuer med fyra socionomer inom småbarnspedagogik. Socionomerna hade alla erfarenhet av att arbeta som socionom inom småbarnspedagogik tillsammans med lärare och barnskötare inom samma kommun. Informanterna hade jobbat några månader till ett och ett halvt år på daghem. Intervjuerna var 20–40 minuter långa. Intervjuerna transkriberades så ordagrant som möjligt. Transkriberingen av intervjuerna blev sammanlagt 32 sidor lång.

5.2 Data-analys

Som data-analysmetod användes kvalitativ innehållsanalys. De transkriberade intervjuerna lästes igenom flera gånger och olika faktorer som framstod som centrala i intervjuinnehållet färgkodades: faktorer som vid resultatsammanställning lämnas bort, informantens arbetserfarenhet inom området, informantens uttalanden om socionomens arbets- och uppgiftsbeskrivning samt socionomens kompetenser, aspekter på samarbete med kollegorna både på daghemmet i fråga och inom kommunen, med föräldrarna och med andra samarbetsparter och framtidsperspektiv på socionomens arbete inom småbarnspedagogik. Forskningsmaterialet sammanställdes till olika teman och presenteras närmare i resultatkapitlet nedan. Resultaten diskuteras mot de teoretiska utgångspunkterna.

5.3 Forskningsetik

Inom de vetenskaper, där människan står i fokus för forskningsintresset, är forskningsetiken särskilt viktig. I min undersökning kommer jag att följa de etiska principer för forskning som nämns av Forskningsetiska delegationen. (Forskningsetiska delegationen, 2023)

Patel och Davidson (2019) har beskrivit forskningsetiska aspekter som forskaren bör ta hänsyn till vid undersökningen då man försöker få fram ny och trovärdig kunskap som är viktig både på individ- och samhällsnivå så att undersökningens allmännyttan och undersökningspersonens integritet samtidigt beaktas. Det är viktigt att forskaren garanterar att forskningspersonerna inte utsätts för fysisk eller psykisk skada eller någon form av förödmjukande behandling eller kränkning. (Patel & Davidson, 2019, s. 83)

Forskningsetiska delegationen i Finland (TENK) har formulerat forskningsetiska principer utgående från de europeiska forskningsetiska grundprinciperna: tillförlitlighet, ärlighet, uppskattning och ansvarstagande. Med tillförlitlighet avses att forskaren genom planering, användande av metoder, genomförande av analyser och användningen av resurser visar att hela forskningsprocessen genomförs på ett tillförlitligt sätt. Ärlighet och öppenhet i sitt tillvägagångssätt betyder att forskaren genom hela processen har ett öppet, rättvist och opartiskt förhållningssätt där inga detaljer döljs. Uppskattning och respekt visas för andra forskare och författare men också för samhälle, olika miljöaspekter och kulturen. Forskaren tar ansvar för undersökningen under hela forskningsprocessen. (Forskningsetiska delegationen, 2023)

Vetenskapsrådet i Sverige har formulerat några övergripande etikregler. Där beskrivs kraven på information och att forskaren berättar för forskningspersonerna om syftet med forskningen, samtycke så att forskningspersonen har rätt att bestämma över sin medverkan i undersökningen, konfidentialitet: att samtliga uppgifter om forskningspersonerna som deltar i undersökningen är hemligstämplade och förvaras så att ingen utomstående kan ta del av dem samt nyttjande och att uppgifterna endast får användas i undersökningen. (Patel & Davidson, 2019, s. 84)

Som forskare är det viktigt att beakta forskningspersonernas integritet genom att forskaren informerar deltagarna om undersökningens syfte och vad det betyder att vara deltagare i undersökningen. Det är viktigt att forskningspersonen vet att hans medverkan i undersökningen är betydelsefull och inte kommer att användas i något annat syfte.

Forskaren ska vidare garantera anonymitet i resultatredovisningen så att en enskild forskningsperson inte kan identifieras. (Patel & Davidson, 2019, s. 84)

Kvale och Brinkmann (2014) skriver om moraliska frågor som inverkar på hela forskningsprocessen vid en intervjuundersökning: tematisering gällande syftet med undersökningen, planering och att få intervjupersonernas samtycke till deltagande i undersökningen och att säkra konfidentialiteten och eventuella konsekvenser av deltagandet för de personer som deltar. Man måste överväga intervjusituationen och exempelvis om den medför stress för intervjupersonen. Vid transkriberingen (utskriften) av intervjuerna måste man garantera konfidentialitet och vara lojal mot det sagda. (Kvale & Brinkmann, 2014, ss. 97–100)

Vid analysen handlar forskningsetiken om hur djupt man kan analysera intervjuinnehållet och om man kan ge intervjupersonerna medbestämmanderätt över tolkningen av uttalandena. Att vara noga med att bidra till verifierad och säker kunskap är också en av de etiska frågeställningarna vid intervjuundersökningar liksom att konfidentialiteten och eventuella konsekvenser för intervjupersonerna eller för den grupp de tillhör ska beaktas vid rapporteringen av undersökningen.

I den här forskningen behandlas datamaterialet konfidentiellt och resultatredovisningen sker så att man inte kan identifiera de intervjuade. I innehållsanalysen används det de intervjuade sagt så som det avsetts av informanten och de viktiga sakerna i det som sagts lyfts fram. Forskningen tillåts inte bli ett självändamål utan är en del av arbetet med att klargöra socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken som är under arbete just nu och därför ett aktuellt tema. Lov att genomföra studien har fåtts från Yrkehögskolan Novia och från chefen för småbarnspedagogik i kommunen där undersökningen har genomförts.

6 Resultat

I detta kapitel presenteras intervjuerna med socionomerna och intervjufrågorna (Bilaga 3: Intervjuguide) har kategoriserats i olika teman för att enkelt kunna sammanställa resultatet av intervjuerna. Min forskningsfråga är:

- Vilka uppfattningar har socionomer om sin yrkesroll som socionom inom småbarnspedagogik?

6.1 Erfarenhet av yrket och samarbete i kommunen

I första delen av resultatet lyfts intervjufrågorna "Vad har du för erfarenheter av att jobba som socionom inom småbarnspedagogik?" och "Har du kontakt med andra socionomer inom småbarnspedagogik i kommunen?" fram. (Bilaga 3: Intervjuguide) Socionomerna i kommunen har arbetat olika lång tid som socionom inom småbarnspedagogik, mellan sju månader och 1,5 år.

"Det märks ju nog att det här är en ganska ny grej med socionomer på ... inom småbarnspedagogiken, det tycker jag nog märks av. Att det är lite oklart att ... vad egentligen är vår roll och vad ska vi göra och så här tycker jag nog att ... att har märkts av ..." (Socionom 2)

Eftersom socionom inom småbarnspedagogik är en ny yrkesbenämning har socionomerna i den här kommunen ett samarbete via Microsoft Teams en gång i månaden där de diskuterar olika case, ger varandra tips och stöd och reflekterar över socionomens roll. Alla fyra socionomer deltar i mötena. Socionom 3 betonar att det också diskuteras hur man bygger upp småbarnspedagogisk verksamhet, arbetet i den egna barngruppen och hur man delar upp arbetsuppgifterna mellan yrkesroller. Socionom 4 föreslår att man möjligen skulle kunna skapa en expertgrupp där man stöttar varandra i frågor kring

barnskyddsanmälningar, eftersom det är en krävande process. Hen påpekar bristen på tid för att förverkliga idén, eftersom socionomerna behövs på sina avdelningar.

6.2 Arbetsuppgifter, uppgiftsbestämning och ansvarsområden

Alla fyra socionomer lyfter fram kommunens arbetsbeskrivning för socionom inom småbarnspedagogik och berättar mer om uppgiftsbeskrivningen. I denna del behandlas intervjufrågorna "Vad är arbetsbeskrivningen och arbetsuppgifterna för tjänsten som socionom inom småbarnspedagogik?" och "Vilka är ansvarsområdena för socionom inom småbarnspedagogik?". (Bilaga 3: Intervjuguide)

Socionom 2 upplever att socionomens roll inom småbarnspedagogik är relativt ny och att det fortfarande finns en viss otydlighet kring vad som förväntas av socionomen.

"Men jag tycker det var ... inte som en svår fråga på det sättet men just med att det är lite oklart ännu så ja, så det var bra. Man måste lite fundera själv att ... vad är det riktigt vi ska göra?" (Socionom 2)

Socionom 1 beskriver de olika tyngdpunkterna i arbetsbeskrivningen, arbetsuppgifterna och ansvarsområdena för socionom inom småbarnspedagogik och att en del av ansvarsområdena gäller även läraren och barnskötaren inom småbarnspedagogik. I barngruppen där Socionom 1 arbetar ansvarar hen för samordningen av tjänster för barn och familjer. Även Socionom 2 lyfter fram att socionomen deltar tillsammans med de andra yrkesrollerna i planeringen, genomförandet och utvärderingen av verksamheten. Socionom 3 berättar att socionomens och lärarens arbetsuppgifter ofta överlappar varandra. Socionom 3 arbetar på ett mindre daghem där hen har kommit överens med läraren om att arbetsuppgifterna fördelas och hanteras gemensamt - Kommunikation och tätt samarbete är avgörande för att verksamheten ska fungera smidigt, och de justerar

arbetsfördelningen enligt behov. Hen betonar att fast läraren inom småbarnspedagogik har huvudansvaret för den pedagogiska delen, delar socionomen och läraren de flesta arbetsuppgifter baserat på barnens behov.

Socionom 1 poängterar att en av hens viktigaste arbetsuppgifter är att stödja barnens sociala och emotionella utveckling. Att hjälpa barnen identifiera, förstå känslor och hur man hanterar dem. Hen betonar hur viktigt det är att barnen får lära sig om känslor och relationer på ett förståeligt och tryggt sätt. Socionom 1 lär barnen goda vanor genom de vardagliga rutinerna på daghemmet. Struktur och rutiner skapar trygghet i vardagen för barnen. Också Socionom 2 betonar starkt rollen i att säkerställa barnens sociala och emotionella utveckling.

“Jo, det är ju lite konstigt faktiskt att just i och med den här lagförändringen att de ... då tycker man att då de lägger fram det så borde de vara tydliga att ... vad ska en socionom göra eftersom de tycker att de ska finnas och att det är viktigt så tycker man ju ... att då skulle det ju behövas ... ja ... en ordentlig uppgiftsbeskrivning.” (Socionom 2)

Socionom 3 tycker att det hör till socionomens roll inom småbarnspedagogik att hålla kontakten med samarbetspartners utanför daghemmet. Alla tre informanter förklarar föräldrakontakten och samverkan med andra professioner. Socionom 1 beskriver hur man inför varje utvecklingssamtal med föräldrarna diskuterar barnens styrkor och utvecklingsbehov i teamet, för att ge en helhetssyn på barnets utveckling, något som Socionom 3 tillägger också att teammedlemmarna bidrar utifrån var och ens specialkompetens. Socionom 1 deltar också i expertgruppsmöten och är med i Elevvårdsteamet. Hen nämner vidare ansvar för informationsbyte och regelbunden användning av olika kanaler. Inhämtning av ny kunskap för att utveckla sin professionella kompetens nämner hen som viktig. Hen lyfter också basala omsorgsuppgifter för att säkerställa barnens grundläggande behov och bästa. Tystnadsplikt som grundläggande princip för att skydda barnets integritet omnämns. Socionom 2 berättar att till hens arbete hör kontakten med olika samarbetspartners, till exempel socialen eller terapeuter, vilket

också Socionom 3 lyfter fram. Socionom 2 uttrycker hur det kan variera gällande ansvarsområdena och hur de fördelas mellan yrkesroller på daghem i olika kommuner.

Socionom 2 samarbetar med läraren inom småbarnspedagogik gällande planeringen av barnens plan och håller även utvecklingssamtal med föräldrarna. Hen förklarar kontakten med föräldrarna som viktig. Socionom 2 talar även om hur socionomens roll kan variera beroende på barnens behov, något som Socionom 3 också är inne på när hen nämner att personalen kontaktar andra professionella när barn behöver olika former av stöd och ger socialen som exempel på detta. Hen anser att socionomens uppgifter är att stödja barnen och familjerna genom extra tjänster och resurser vid behov. Socionom 3 anser det som sitt ansvar att identifiera och hantera situationer där ytterligare hjälp och stöd kan behövas, till exempel stödtjänster. Det inkluderar också ansvaret att göra barnskyddsanmälningar enligt hen.

Socionom 3 förklarar att alla i teamet använder digitala verktyg som Päikky för närvaro och Prion för pedagogisk planering. När det kommer till det pedagogiska innehållet i Prion har läraren ansvar, annars fördelas arbetsuppgifterna mellan socionomen och läraren. Socionom 1 nämner likaså Päikky och Prion, och följer upp barnens närvaro i programmet Päikky. Tillsammans med läraren dokumenterar hen barnens vardag och aktiviteter genom bilder som delas med föräldrarna.

Socionom 4 har tillsammans med läraren ansvar för det pedagogiska innehållet och delar in barngruppen i två mindre grupper, där de växlar ansvar efter fyra veckor. Hen är även ansvarig att ta kontakt med socialvården, eftersom i hens barngrupp finns ett antal barn med behov av särskilt stöd. I barngruppen där Socionom 4 arbetar har hen gjort barnskyddsanmälningar och haft många samtal med föräldrar.

“Men jag tror att det är det alltså: Hur mår barnen i gruppen? Hur är kontakten med föräldrarna och hur är samarbetet med andra, till exempel socialen? Så det skulle jag räkna till mina ansvarsområden.” (Socionom 4)

Precis som Socionom 1, Socionom 2 och Socionom 3 betonar Socionom 4 hur viktigt det är att främja socioemotionella färdigheter hos barn, särskilt för barn som har det mera utmanande. Socionom 4 säger att ansvarsområdena innefattar samarbetet med föräldrarna och andra professioner utanför daghemmet. Socionom 4 är med i Elevvårdsteamet som Socionom 1 där de arbetar för barnens välmående. Hen säger att hens fokus är att skapa en sammanhållen barngrupp och ge stöd till barn som har utmaningar.

6.3 Socionomens kompetenser inom småbarnspedagogiken

I detta avsnitt besvarar socionomerna intervjufrågan ”Hur används socionomens kompetenser inom småbarnspedagogik?”. (Bilaga 3: Intervjuguide) Socionom 1 säger att det är centralt inom småbarnspedagogik att främja barnens sociala och emotionella utveckling, något som Socionom 2 håller med om och säger att socionomens kompetensområde inom småbarnspedagogiken är riktat på barnens sociala och emotionella färdigheter. Hen lyfter sin roll i att främja barnens sociala samspel, där kompisrelationer och känslor är centrala delar. Socionom 2 anser att det är socionomens specialkompetens att arbeta med socioemotionella färdigheter i barngruppen, med tanke på socionomutbildningen och kurserna under utbildningen. Socionom 1 nämner som exempel att hen dagligen arbetar med att hjälpa barnen förstå och hantera sina känslor, lösa konflikter och bygga goda sociala relationer. Hantering av situationer där bråk eller mobbningsbeteenden uppstår, och att lära barnen om vänskap, empati och respekt är dagliga uppgifter. Socionom 1 använder sina kunskaper för att skapa en trygg och inkluderande miljö där barnen lär sig att bli kompisar och respektera varandra. Socionom 2 lyfter vidare fram att socionomen inom småbarnspedagogik bidrar till barnets

socioemotionella utveckling och fungerar som en viktig resurs för att stärka barnens självinsikt och sociala kompetenser i småbarnspedagogiken.

”Det är ju nytt för allihopa det här med socionom inom småbarnspedagogik ... så man måste ju som hålla fram och berätta att vad har jag lärt mig i skolan ... att vad har jag för kompetenser?” (Socionom 1)

Socionom 1 förklarar en annan viktig kompetens, nämligen kunskap om servicesystemet, särskilt när föräldrar uttrycker oro över sina barns utveckling och det kan finnas behov av stöd, något som också Socionom 2 nämner. Socionom 2 tycker det är viktigt att kunna bidra med sin kunskap för att säkerställa stöd när det behövs. Socionom 1 stödjer föräldrarna i deras föräldraroll genom att ge råd och tips, hen nämner till exempel bildstöd, som är ett pedagogiskt verktyg som kan användas både på daghemmet och i hemmet. Socionom 3 nämner socionomens kunskap kring servicesystemet som en värdefull resurs i småbarnspedagogiken, när det gäller att identifiera och se barns och familjers behov. Kompetensen som innefattar kontakt med olika stödtjänster tycker Socionom 3 att bidrar till samhällets långsiktiga utveckling och säger vidare att socionomen har en viktig roll i att koordinera stödtjänster för barn och familjer som kan behöva särskild hjälp. Socionom 3 säger vidare att socionomen inom småbarnspedagogik stärker barnens och familjernas välbefinnande och deras möjligheter till relevant stöd, och att de kan ha en positiv inverkan på samhällets framtida generationer.

”Att man fokuserar på den biten att det ska vara en ... en ... att det ska vara en bra sammanhållning i gruppen och att de ska bli kompisar. Att man inte ska ha någon skillnad på hudfärg och flicka-pojke eller något sånt. Där får jag nog använda mina kompetenser varje dag.” (Socionom 1)

Socionom 1 förklarar att kompetenserna används enligt barnens ålder och utvecklingsnivå. För yngre barn ligger fokuset främst på basbehoven, medan arbetet med äldre barn har större fokus på konflikthantering och förebyggande av mobbning i barngruppen.

“Att det är ju förstås olika behov i olika åldrar, att en socionom som jobbar med ett till treåringar har kanske ... vad ska vi säga ... Där är det mest de här basbehoven som man får fokusera på, men en som är socionom med femåringar. Så där är det kanske andra problem som de får ta tag i och ... mera kanske mobbning på ... på ett annat plan.” (Socionom 1)

Socionom 3 berättar om diskussionerna med personalen kring socionom inom småbarnspedagogik. I diskussionen togs upp att arbetsuppgifterna fördelas rätt jämlikt mellan socionomer och lärare, och att de noterade en löneskillnad mellan socionomer och lärare, trots likvärdiga arbetsuppgifter, vilket är värt att belysa med tanke på arbetsbeskrivningarnas likheter. Socionom 1 har förklarat sin roll för både kollegor och föräldrar. Hen påpekar att det tog ungefär ett år innan socionom och lärare inom småbarnspedagogik blev tydligare i kommunen. I teamet bidrar hen med sin expertis för att komplettera det småbarnspedagogiska arbetet.

“Jag upplever att att ... att socionomen kanske inte är så rädd för ... för problem att det är kanske därför man studerar till socionom för att man älskar problem eller att man vill liksom titta närmare på och utmanande saker och ... och det är ju en kanske en kompetens ... just det där att ... att samarbeta med andra instanser och så där. Plus att vara den här andra blicken kanske också på barnen om man tänker här ... skillnaden till lärare kanske hon vill lära ... eller läraren vill lära ut några färdigheter, till exempel att klippa, att måla, att rita på sträck och ... och veta vissa saker om naturen ... och allt möjligt ... att kunna rimma och sånt och har fokus på att lära ut det där. Så är kanske socionomens kompetens mer att få alla med i det och se till att ... att alla får vara med då.” (Socionom 4)

Socionom 4 lyfter skillnaden i kompetenser mellan socionomen och läraren inom småbarnspedagogik. Läraren ansvarar för det pedagogiska innehållet och att barnen ska lära sig färdigheter som till exempel att klippa, måla och känna igen geometriska former, medan socionomen främjar delaktighet och en sammanhållen barngrupp. Socionom 4 säger att läraren har en omfattande pedagogisk utbildning, till exempel gällande planering och lämpliga lärandemål för barnen. Medan socionomen har en förståelse för neuropsykiatriska frågor, vilket läraren saknar utbildning i. Hen tycker att socionomen kompletterar läraren och att socionomen fokuserar på inkludering och stöd för barn med utmaningar, medan läraren ansvarar för pedagogiska kunskapsmål.

6.4 Interprofessionellt arbete inom småbarnspedagogiken

I avsnittet om interprofessionellt arbete inom småbarnspedagogiken behandlas intervjufrågorna gällande samarbete: "Hur fungerar samarbetet mellan olika professioner?" och "Hur fungerar samarbetet med föräldrarna?". (Bilaga 3: Intervjuguide)

Socionom 1 berättar att i sin barngrupp har det hittills inte behövts samarbete med till exempel socialen. Däremot har hen haft kontakt med familjerådgivningen, och även biblioteket och församlingen, eftersom de bidrar till verksamheten. Socionom 1 förklarar att när särskilt behov av stöd uppstår delas ansvaret med att kontakta andra instanser mellan socionomen och läraren, beroende på behovet. Hen tycker hittills att föräldrasamarbetet fungerar bra. Socionom 1 säger att den öppna dialogen med föräldrarna bidrar till ett gott samarbete, vilket också ger socionomen en god inblick i barnens situation hemma. Socionom 2 betonar att det är socionomen som har huvudansvaret för kontakten med föräldrarna, och när det gäller känsliga eller svårare samtal. Hen tycker samarbetet med föräldrarna fungerar bra, och att hen har fått lära känna föräldrarna och bildat goda relationer. Socionom 3 säger att i teamet med socionom, lärare och speciallärare diskuterar de om barnens behov, ifall det finns behov av särskilt stöd och möjlig kontakt med andra sakkunniga.

Socionom 3 lyfter hur viktigt det är med öppen och kontinuerlig kommunikation med föräldrarna. Personalen eftersträvar att informera föräldrarna om både det positiva och det negativa av barnens dagar. Genom att ha en aktiv dialog med föräldrarna under hämtning och lämning av barnen av barnet säkerställs att viktig information delats med varandra. Socionom 2 lyfter att socionomen har kunskapen för att stödja föräldrar i deras föräldraroll och ge dem stöd och råd. Även i svåra situationer, till exempel skilsmässor, eller andra problem som kan påverka familjedynamiken, och att stödja barnen och även föräldrarna. Hen tycker att socionomen ser hela familjen ur ett helhetsperspektiv och att socionomen har positionen att diskutera och arbeta med föräldrarna för att förstå och hantera olika behov som kan uppstå i familjen.

“Föräldrarna så samarbetar vi ju med alla förstås som jobbar här. De hämtar ju hit barnen och vi kollar ju alltid om det är något speciellt och så här som vi behöver veta inför dagen och ... och sen är det samma sak när de hämtas så informerar vi om hur dagen har varit och vi strävar nog efter att ha en väldigt öppen kommunikation med föräldrarna och försöka varje dag faktiskt att berätta någonting som har varit bra och även förstås om det har varit någonting som varit mindre bra så tar vi upp det genast då och det här på det här viset får en ... en bra kommunikation genast så kommer det inte några överraskningar heller.”
(Socionom 3)

Socionom 2 beskriver att socionomen ska fungera som en del av teamet inom småbarnspedagogik, där man arbetar tillsammans med lärare, barnskötare och eventuellt assistenter, och att tätt samarbete mellan personalgrupperna är viktigt. Hen framhåller att i hens grupp finns varje yrkesroll, som hen tycker är en positiv utveckling. Socionom 3 nämner också samarbetet utanför daghemmet, till exempel med socialvården och terapeuter. Hen anser att det är klart att socionomen håller kontakten utanför daghemmet med tanke på utbildning och kompetens i socialt arbete. Socionom 2 tycker att interprofessionellt arbete mellan yrkesroller är viktigt och ger ett omfattande stöd till barn och familjer. Socionom 3 nämner att de i teamet på daghemmet har en flexibel uppdelning av arbetsuppgifter och att de alltid kommer överens om hur samarbetet görs.

“För jag tycker nog det är lite diffust att det går som så in i varann lite att vad är ... vad ska en socionom göra. Men det jag först tänker på är att ... att läraren har som det här huvudansvaret för det här ... vad heter det nu, pedagogiska i gruppen? Att det är som lärare som har huvudansvar men att socionomen har delansvar. För att man tillsammans med läraren delar på ansvaret och uppgifterna, men att det är läraren som ser till att det pedagogiska funkar så tänker jag på att ... att socionomen då ... just då läraren har det pedagogiska så har socionomen det här socioemotionella ... att man lite delar upp det på det sättet.” (Socionom 2)

Socionom 4 lyfter att det förekommer utmaningar och mobbning i sin barngrupp. Hen påpekar att samarbetet med föräldrarna är avgörande för att hantera problematiken. För barn utan utmaningar fungerar samarbetet oftast bra, men för barn med svårigheter är det mera komplicerat. Socionom 4 tycker att kommunikationen med föräldrarna är viktig, eftersom bristande kommunikation kan leda till missförstånd. Hen upplever att samarbetet blir utmanande ifall föräldrarna inte vill ta emot stöd för barnet, till exempel av specialläraren inom småbarnspedagogik.

6.5 Socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken i framtiden

I sista delen av resultatet besvaras intervjufrågan: ”Hur ser du på utvecklingen av socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogik i framtiden?”. (Bilaga 3: Intervjuguide)

Socionom 1 hoppas på att socionomens roll inom småbarnspedagogik kommer att bli tydligare med tiden, både för dem själva och för andra yrkesgrupper. Hen menar att ju fler socionomer som anställs, desto tydligare kommer det bli vad deras roll och arbetsuppgifter innebär. Det kan leda till att även personalen och föräldrar får en bättre förståelse för vad socionomer gör på daghemmen. Föräldrar kan till exempel börja förstå att socionomen inte automatiskt gör en barnskyddsanmälan vid oro, utan att hen finns där som ett stöd.

Socionom 1 har även berättat för föräldrarna att man kan vända sig till socionomen om det uppstår frågor och funderingar kring hens roll inom småbarnspedagogiken. Hittills har få föräldrar tagit initiativ till att ta kontakt, vilket kan tyda på en osäkerhet kring vad socionomens roll innebär. I framtiden hoppas Socionom 1 att socionomens roll är tydligare, samarbetet med andra yrkesroller stärks och att föräldrarna känner sig trygga med att få råd och stöd av socionomen.

Socionom 2 betonar att socionomens roll inom småbarnspedagogik fortfarande utvecklas, och att varje daghem kan fördela ansvaret beroende på barnens behov. Hen tycker det är viktigt att socionomens roll inom småbarnspedagogiken klarnar i framtiden. Hen ser ett behov av socionomer inom småbarnspedagogik och anser att det är positivt att socionomer finns med i verksamheten. Samtidigt upplever Socionom 2 att arbetsuppgifterna är oklara och ofta överlappar lärarens och barnskötarens arbetsuppgifter, vilket är förvirrande för både kollegor och för socionomer själva. Socionom 2 tycker att det saknas en tydlig delning i arbetsuppgifterna och något som är särskilt viktigt att belysa i och med lagförändringen utan att klargöra vad socionomens roll inom småbarnspedagogik är. Hen betonar att det är avgörande att det finns en tydlig arbetsbeskrivning för att säkerställa socionomens specifika kompetens så att den tillämpas rätt i småbarnspedagogiken.

“Jag tycker att den är viktig, just inom ... om man tänker på att socionomen ändå har mycket kunskap inom det sociala nätverket. Och det verkar som och ser ut som att det behövs mer och mer. Det blir flera familjer som har det kanske jobbigt och kämpigt och behöver få extra stöd. Då tycker jag det är jättebra att man kan sätta in det i ett så tidigt skede som när barnen redan är små och att det finns sådana som kan hjälpa till ... informera om vad det finns för tjänster man kan få. Och ja, vad är nu bättre än det egentligen att det finns från så tidigt ... tidigt håll ... att man kan ... kan sätta in hjälp och stöd och ... och kanske professionella socionomer då som ändå kanske kan se den här problematiken utan att en förälder behöver kanske öppna upp sig. Att det den vägen också kan komma fram tycker jag är jätteviktigt och jättebra, så jag tycker att det borde finnas nog socionomer i varje grupp faktiskt.” (Socionom 3)

Socionom 3 är inne på samma spår och betonar socionomens kompetens inom servicesystemet och förmågan att erbjuda stöd till familjer i behov. Hen ser ett ökat behov av tidiga insatser för familjer som har det kämpigt, och menar att socionomer har en viktig roll för att informera om tillgängliga stödtjänster. Att kunna identifiera problem utan att föräldrar behöver ta upp samtal upplever hen som värdefullt, eftersom det kan leda till att barnet får hjälp i ett tidigt skede. Socionom 3 är intresserad av att se hur socionomens roll kommer att utvecklas i framtiden och hoppas på tydligare uppgiftsbeskrivningar och mer vetenskaplig forskning kring ämnet. Hen vill se en tydligare helhet av socionomens roll i småbarnspedagogik och att forskning kan visa på vilka sätt yrkesrollen bidrar till verksamheten.

“Så jag tycker nog att det finns säkert möjligheter att utveckla rollen ännu mer och att öka samarbete ... samarbetet med familjerna. Och för barnets bästa, för vi har nog flera barn eller många barn som mår inte så bra, så det är ju. Så vi har fokus på att de ska må bra. Det är ju huvudansvaret då för oss.” (Socionom 4)

Socionom 4 anser att socionomen har en viktig roll inom småbarnspedagogik, med tanke på behovet av stöd hos barn och familjer. Hen betonar att socionomens roll behöver förtydligas både inom verksamheten och för föräldrarna. Socionom 4 säger att tidigare har socionomer kallats för lärare, utan att specifika kompetenser lyfts fram. Hen tror att socionomens yrkesroll kommer utvecklas och att samarbetet med föräldrarna stärks. Även att socionomens arbete främjar barnens välmående, eftersom det finns allt fler barn som behöver få extra stöd.

7 Diskussion och slutsatser

Eftersom socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken är ny och under utveckling, upplever socionomerna en viss otydlighet kring arbetsuppgifter och ansvarsområden. Det

leder till att socionomerna själva och deras kollegor är osäkra på vad som egentligen förväntas av dem, eftersom det saknas en tydlig uppgiftsbeskrivning för socionom inom småbarnspedagogik.

Kommunikationen mellan socionomer i kommunen, yrkesroller på daghemmet och föräldrar är avgörande för en sammanhållen verksamhet. Socionomerna lyfter vikten av interprofessionellt arbete och kontakten med andra professionella, till exempel med socialvården, för att kunna erbjuda ett mer omfattande stöd för barn och familjer.

Socionomerna betonar deras ansvar att främja barnens socioemotionella färdigheter. Det innebär att hjälpa barnen förstå och hantera sina känslor, stärka deras sociala relationer och utveckla deras empatiska förmåga. Detta är en kompetens som socionomerna menar är specifik för deras yrkesroll inom småbarnspedagogiken. Genom att fokusera på socioemotionella färdigheter kan socionomerna bidra till att skapa en trygg och inkluderande miljö för barnen.

Socionomerna har en bred kompetens som kompletterar lärarens pedagogiska ansvar. Medan läraren inom småbarnspedagogik har huvudansvaret för den pedagogiska biten, bidrar socionomen med kunskaper om servicesystemet och stödtjänster.

Resultatet visar att det finns ett behov av att socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken utvecklas ytterligare. En tydligare arbetsbeskrivning behövs för att stärka den nya yrkesgruppen. Man kan konstatera att socionomens yrkesroll håller på att formas och utvecklas. Men för att socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken ska bli tydligare behövs en officiell arbetsbeskrivning.

Den uppgiftsbestämning eller arbetsbeskrivning för socionomen inom småbarnspedagogik som informanterna nämner i intervjuerna överensstämmer med de formuleringar som

finns i Lagen om småbarnspedagogik (2018), Talentias beskrivning av socionomens arbetsbild inom småbarnspedagogiken (2022) och YH-nätverkets för det sociala området beskrivningar (2023), så man kan konstatera att dessa principer synliggörs i informanternas svar.

Marttila (2016) konstaterar att socionomen inom småbarnspedagogik har ett brett kunnande omfattande pedagogisk förmåga att stödja barnets tillväxt och utveckling, expertkunskap om familjearbete, kännedom om serviceformer och stödtjänster för barn och familjer och handledning, vilket också kommer fram i informanternas svar som några av de särskilda kompetenser som omnämns. Marttila (2016) poängterar också kunnande om team-, organisatoriskt och nätverksarbete, och också detta framkommer i socionomernas uttalanden. Man samarbetar med sin egen yrkesgrupp på andra dagvårdsavdelningar i kommunen, med de andra yrkesgrupperna på avdelningen och med andra samarbetsparter.

Alla informanter lyfter i intervjuerna fram sitt samarbete med föräldrarna. Att personalen har god insikt i barnets mikromiljö och att kontakterna mellan de vuxna som är betydelsefulla för barnet i dess närmiljö är goda är viktigt (jämför figuren av barnets utvecklingsekologiska modell, s. 16).

Marttila (2016) beskriver hur socionomen inom småbarnspedagogik i sitt arbete stöter på familjer inom olika verksamhetsomgivningar där yrkespersonerna tillsammans med föräldrarna deltar i omvårdnad, fostran och undervisning av barnen och också tar fasta på eventuella problem och barnets behov av stöd. Författaren menar att det är av yttersta vikt att lyckas skapa ett förtroende- och respektfullt samarbetsförhållande till föräldrarna. Familjens behov exempelvis i frågor kring barnets fostran eller utveckling, att stödja föräldrarna eller öka familjens välbefinnande och funktionsförmåga och tidiga förebyggande insatser där man ser att behov finns är delar av det komplexa familjearbetet. Där krävs kunskap om familjer i olika livssituationer och med olika kulturella och religiösa bakgrunder. Detta nämns av informanterna i intervjuerna.

Verksamheten inom småbarnspedagogiken kan beskrivas som en arena med möjligheter till att exempelvis vid oro eller upptäckter av speciella behov eller problem satsa på tidiga insatser som kan komma att påverka barnets fortsatta utveckling. Socionomerna betonar starkt utvecklingen av barnets socioemotionella färdigheter i intervjuerna och hur detta är färdigheter som kan betraktas som förebyggande för uppkomst av problem och risker senare i livet.

Madsen (2001) beskriver i sin bildningsblomma (s. 25 i detta arbete) olika kompetenser: den produktiva kompetensen eller det manuella fältet (vilket innebär att kunna använda resurser, metoder och verktyg som direkt påverkar eller förändrar den fysiska miljön). Socionomerna påtalar i intervjuerna olika konkreta arbetsuppgifter de har både i verksamheten med barnen och i samarbetet med föräldrar och andra samarbetsparter, där de exempelvis lyfter fram en inkluderande miljö där det inte förekommer mobbning. De talar också om arbetsuppgifter där de exempelvis använder verktyg som Päckky-programmet för uppföljning av barnens närvaro eller andra material och motsvarande som används i olika syften.

Madsen (2001) har med den expressiva kompetensen eller det kroppsliga/musikaliska fältet, vilket betyder pedagogens estetiska och emotionella uttryckningsförmåga och det här kommer delvis fram i informanternas uttalanden. Den socioemotionella utvecklingen nämns i flera av intervjuerna och att arbeta med den kräver en estetisk och emotionell förmåga, även om socionomerna inte uttrycker sig med just de begreppen. Den kommunikativa kompetensen eller det språkliga/sociala fältet omfattar enligt Madsen pedagogens goda interaktionsförmåga och förhållningssätt till andra som är grunden för att skapa meningsfulla relationer, vilket i intervjuerna kommer till uttryck då informanterna lyfter fram skapandet av relationen till barnen och föräldrarna men också i det taktfulla samarbetet med de andra yrkesgrupperna inom småbarnspedagogiken och i kontakterna till andra samarbetsparter, till exempel speciallärare, terapeuter eller socialen. Den analytiska och syntetiska kompetensen eller det vetenskapliga/experimentella fältet som

påtalas av Madsen (2001) handlar om pedagogens kunskapsfärdigheter, att dela upp information för att kunna göra en djupare analys, att sammanställa information för att kunna bilda sig en helhetssyn och flera av informanterna i undersökningen lyfter fram utbildningen till socionom och profileringen inom småbarnspedagogik som grunden för sitt kunnande. Socionomernas beskrivningar av socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken utgår från den uppgifts- eller arbetsbeskrivning de har fått i kommunen där de arbetar.

Men utöver de uppgifter som nämns i uppgifts- eller arbetsbeskrivningen målas som helhet en mångsidig och komplex bild av socionomens kompetenser upp. I centrum av bildningsblomman placerar Madsen (2001) den så kallade femte kompetensen som benämns pedagogens bildningsvärde och utgörs av en helhetsmässig utveckling med både teoretiska och praktiska färdigheter för att forma en mångsidig kompetens. Min tolkning är att också den femte kompetensen synliggörs i intervjuerna som helhet.

7.1 Forskningens tillförlitlighet

I den här undersökningen har som tidigare nämnts en kvalitativ ansats med forskningsintervjuer med fyra socionomer inom småbarnspedagogik använts för att undersöka vilka uppfattningar dessa har om vad yrkesrollen som socionom inom småbarnspedagogik innebär. Undersökningen har genomförts i Österbotten med ett urval av informanter som har erfarenhet av att arbeta enligt den nya modellen där socionomen arbetar på daghemsavdelning vid sidan av lärare, barnskötare och eventuell assistent. Forskningsintervjuerna har analyserats med hjälp av kvalitativ innehållsanalys.

Tillförlitlighetsdiskussionen gällande en undersökning utgår ofta från en diskussion kring forskningens reliabilitet och validitet. Med reliabilitet avses enligt Alvehus (2019, s. 126) huruvida forskningsresultat är möjliga att upprepa med samma resultat. Validitet avser huruvida forskaren verkligen undersöker det hen vill undersöka. Författaren konstaterar att dessa begrepp sällan är direkt överförbara på kvalitativ forskning där en särskild

forskare bidrar till forskningsresultatet på ett avgörande sätt och att det därför kan vara svårt för en annan forskare att nå samma resultat också om hen möter samma informantgrupp. Författaren föreslår därför andra begrepp som utgångspunkter för tillförlitlighetsdiskussionen: hantverksvaliditet (att resultat och slutsatser härstammar ur metodiskt arbete vid datainsamling och analyser, genom metodologiska resonemang bygga upp sin argumentering för tillvägagångssättet i undersökningen samt att i dialog med de teoretiska utgångspunkterna problematisera och belysa det fenomen som undersöks från olika synvinklar), kommunikativ validitet (resonemangets bärighet och relevans undersöks inom i detta fall forskningssamhället), pragmatisk validitet (kan kunskapen användas för att påverka samhället? Användbart för den grupp som har beforskats? Användbart för vetenskapssamhället? Påverkas resultatet av politik och för att bekräfta förutbestämda åsikter?) (Alvehus, 2019, ss. 126–129)

I mitt arbete har jag försökt vara metodisk och klar och tydlig med vilka teorier som utgör bakgrunden och hur jag har gått till väga i forskningen. Den semi-strukturerade intervjuguiden har bifogats examensarbetet. Jag har eftersträvat att återge informanternas svar så autentiskt som möjligt så att de ska kunna känna igen sig både i de teman som svaren har sammanställts inom och i de citat som delats från intervjuerna (jämför Alvehus, 2019, s. 130). Jag har också beskrivit analysprocessen och de teman som framkommer ur intervjuerna och diskuterat detta mot de teoretiska utgångspunkterna och de tidigare examensarbetena som utgör litteraturbakgrund. Jag anser att jag har kunnat besvara forskningsfrågan och uppnått mitt syfte med examensarbetet.

Socionomerna i intervjustudien har påtalat teamwork på daghemmet liksom arbetsfördelningen mellan de olika yrkesgrupperna. De har försökt formulera likheter och skillnader i sitt arbete i relation till lärarens arbete. Man har särskilt lyft fram barnets socioemotionella utveckling som ett centralt arbetsfält liksom samarbetet med föräldrar och andra samarbetsparter samt kännedom om stöd- och serviceformer samt servicehandledning som socionomens arbetsuppgifter. Många har nämnt att yrkesrollen som socionom inom småbarnspedagogik är ny och att det finns en osäkerhet både bland socionomerna och andra om vad rollen egentligen innebär och medför.

Ett av de viktigaste resultaten i undersökningen har varit behovet av att ytterligare utveckla och formulera de arbetsuppgifter socionomen har i sin roll inom småbarnspedagogik, och det här känner jag igen också från de tidigare examensarbetena som haft en liknande målsättning som jag. Det är en förhoppning att detta examensarbete också kan bidra i den riktningen för att ett fortsatt arbete kring att ytterligare förtydliga socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken kan ske förslagsvis genom en officiell arbetsbeskrivning eller tilläggslagstiftning.

7.2 Förslag på fortsatt forskning

Som förslag på fortsatt forskning skulle det vara intressant att se en jämförelse mellan olika kommuner där det framkommer skillnader i synen på socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken eftersom min undersökning baserade sig endast i en kommun.

En annan forskningsidé är att inom några år göra en liknande forskning gällande samma forskningstema för att se om uppfattningarna har förändrats och utvecklats.

Litteraturförteckning

AKTA. (2018–2019) Allmänt kommunalt tjänste- och arbetskollektivavtal. Tillgänglig: <https://www.kt.fi/sv/avtal/akta/2018/bilaga-5-dagvardspersonal-mm> Hämtad 11.11.2024

Alvehus, J. (2019) *Skriva uppsats med kvalitativ metod. En handbok*. Liber, Stockholm.

Brantberg, B. & Kiukas, C. (2017) *Socionomens kompetens är viktig för dagens familjer*. Tillgänglig: <https://www.hbl.fi/artikel/socionomens-kompetens-ar-viktig-for-dagens-familjer/> Hämtad: 11.11.2024

Cederlund, C. & Berglund, S-A. (2017) *Socialpedagogik: pedagogiskt socialt arbete*. Liber, Stockholm.

Danielson, E. (2012) Kvalitativ forskningsintervju. I Henricson, M.: *Vetenskaplig teori och metod: Från idé till examination inom omvårdnad*. Studentlitteratur, Lund.

Davidson, S & Juslin, E. (2021) *Resursstarka barn - Stöd till socialt utsatta barn inom småbarnspedagogiken*. Tillgänglig: <https://www.novia.fi/assets/Publikationer/Serie-L-Laromedel/RB-Laromedel-Final.pdf> Hämtad: 11.11.2024

Finlex. (2018) *Lag om småbarnspedagogik (540/2018)*. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2018/20180540> Hämtad: 11.11.2024

Forkby, T., Enell, S. & Thulin, J. (red). (2023) *Prevention med barn och unga – teori och praktik för socialt och pedagogiskt arbete*. Studentlitteratur, Lund.

Forskningsetiska delegationen TENK. (2023) *God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland*. Tillgänglig: https://tenk.fi/sites/default/files/2023-04/Forskningsetiska_delegationens_GVP-anvisning_2023.pdf Hämtad: 11.11.2024

Fuentes, U. & Wilson, Y. Examensarbete YH. (2023) *Socionomens nya roll inom småbarnspedagogik: en allmän litteraturstudie*. Tillgänglig: <https://www.theseus.fi/handle/10024/804799> Hämtad: 11.11.2024

Graneheim, U. & Lundman, B. (2012) Kvalitativ innehållsanalys. I M. Granskär & B. Höglund-Nielsen (Red.). *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*. Studentlitteratur, Lund.

Graneheim, U., Lindgren, B. & Lundman, B. (2017). *Methodological challenges in qualitative content analysis: A discussion paper*. *Nurse Education Today* 56 (2017), 29–34.

Haanpää, K. & Kunttu, K. Examensarbete YH. (2022) *Socionomstuderandes syn på socionomens roll inom småbarnspedagogik*. Tillgänglig:

<https://www.theseus.fi/handle/10024/755468> Hämtad: 11.11.2024

Helminen, J. (Toim.) (2016) *Sosiaaliohjaus – lähtököhtia ja käytäntöjä*. Edita, Helsinki.

Hufvudstadsbladet. (2019) *Det krisar - så varför duger inte socionomerna?* Tillgänglig:

<https://www.hbl.fi/2019-12-14/det-krisar-sa-varfor-duger-inte-socionomerna/> Hämtad: 11.11.2024

Jensen, E. & Jensen, H. (2008) *Professionellt föräldrasamarbete*. Liber, Stockholm.

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur, Lund.

Lindroos, E. & Rikberg, J. Examensarbete YH. (2023) *Socionom inom småbarnspedagogik: en scoping studie*. Tillgänglig: <https://www.theseus.fi/handle/10024/817766> Hämtad: 11.11.2024

Madsen, B. (2001) *Socialpedagogik*. Studentlitteratur, Lund.

Patel, R & Davidson, B. (2019) *Forskningsmetodikens grunder: att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur, Lund.

Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T., Vepsä, P. (2020) *Ammattina sosionomi*. Sanoma Pro, Helsinki.

Salokorpi, S. Examensarbete YH. (2023) *Socionomens kompetenser inom småbarnspedagogiken*. Tillgänglig: <https://www.theseus.fi/handle/10024/817808> Hämtad: 11.11.2024

Sandström, G. (2010) *Att vara socionom: från utbildad till erfaren*. Studentlitteratur, Lund.

Schaffar, B. (2019) *Svårigheter i att definiera begreppet kompetens*. NordYrk 2019-05, Vol.9 (1) p. 111-128 Tillgänglig: <https://njvet.ep.liu.se/article/view/419> Hämtad: 11.11.2024

Storbacka-Järvinen, L. (2023) *Socionomen inom småbarnspedagogik får nya redskap för att stöda hela familjen*. Tillgänglig: <https://www.talentia.fi/talentia-lehti/socionomen-inom-smabarnspedagogiken-far-nya-redskap-for-att-stoda-hela-familjen/> Hämtad: 11.11.2024

Talentia. (2022) *Varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäväkuva*. Tillgänglig: <https://www.talentia.fi/nain-vaikutamme/talentia-vaikuttaa-varhaiskasvatuksessa/varhaiskasvatuksen-sosionomin-tehtavakuva/> Hämtad: 11.11.2024

Tuominen, A. Motiivi-lehti. (2022) *Regeringen tänker inte ändra lagen*. Tillgänglig: <https://motiivilehti.fi/sv/lehti/artikkeli/undervisningsminister-li-andersson-om-personalbristen-inom-smabarnspedagogiken-regeringen-tanker-inte-andra-lagen/> Hämtad: 11.11.2024

Undervisnings- och kulturministeriet. (2018) *Den nya lagen om småbarnspedagogik*. Tillgänglig: <https://okm.fi/sv/reform-av-lagen-om-smabarnsprdagogik> Hämtad: 11.11.2024

Undervisnings- och kulturministeriet. (2018) *Vanliga frågor om småbarnspedagogiken*. Tillgänglig: <https://okm.fi/sv/vanliga-fragor-om-smabarnspedagogiken> Hämtad: 11.11.2024

Undervisnings- och kulturministeriet. (2021) *Genomförandeplan för rekommendationerna för utveckling av utbildningarna inom småbarnspedagogik*. Tillgänglig: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163294/OKM_2021_34.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad: 11.11.2024

Utbildningsstyrelsen. (2022) *Grunderna för planen för småbarnspedagogik 2022*. Tillgänglig: https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/Grunderna_for_planen_for_smabarnspedagogik_2022_0.pdf Hämtad: 11.11.2024

Vesterlund, F., Troberg, V. & Teir, N. Examensarbete YH. (2023) *Socionomens roll inom småbarnspedagogiken – Avsaknaden av en tydligare arbetsbeskrivning*. Tillgänglig: <https://www.theseus.fi/handle/10024/792926> Hämtad: 11.11.2024

Wessman, C. KT-lehti. (2020) *Ny uppgift i daghemmen*. Tillgänglig: <https://www.ktlehti.fi/sv/2020/5/Ny-uppgift-i-daghemmen> Hämtad: 11.11.2024

Yrkeshögskolan Novia. YH-nätverket för det sociala området. (2023) Tillgänglig: https://laroplaner.novia.fi/sbok2017/files/kompetenser/10347_1.pdf Hämtad: 11.11.2024

Bilaga 1: Förfrågan till socionomerna i kommunen

Hej, jag heter Johannes Perätalo och är socionomstuderande på Yrkeshögskolan Novia i Vasa.

Just nu håller jag på med mitt examensarbete med profileringen småbarnspedagogik. Jag sänder min forskningsplan som bilaga.

I kontakt med chefen för småbarnspedagogik i xxx, xxx xxx, har jag fått forskningslov att bland socionomerna inom småbarnspedagogik göra en intervjustudie om socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogen. Jag har även beslutet infogat som bilaga.

Jag vill utföra enskilda intervjuer som spelas in, transkriberas och återges så ordagrant som möjligt. Intervjuerna är helt anonyma.

Jag hoppas att du vill vara med i min undersökning! Anmäl inom kort till denna e-post (xxx) eller som SMS: xxx.

Jag sänder intervjufrågorna på förhand och så kommer vi överens om en tid när jag kan komma till xxx och intervjua. Det finns även möjlighet för Teamsmöte eller samtal.

Med vänlig hälsning,
Johannes Perätalo,
Socionomstuderande,
Yrkeshögskolan Novia (Vasa)

Bilaga 2: Samtyckesblankett för deltagande i intervju

Intervjuundersökning: Socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken - en kvalitativ studie

Informerat samtycke

Jag _____ ger mitt medgivande att delta i denna intervjustudie. Jag förstår att syftet med studien är att undersöka vilka uppfattningar socionomer har om sin yrkesroll inom småbarnspedagogik. Jag har fått information om att diskussionen sparas som en ljudinspelning och att inspelningen kommer att transkriberas och textfilen anonymiseras. Jag önskar att delta i intervjun. Min underskrift påvisar mitt samtycke att delta i studien.

- Jag har läst ovanstående information.
- Jag har fått möjligheten att ställa frågor och studerande har svarat på eventuella frågor.
- Jag förstår att mitt deltagande är frivilligt och jag ger mitt samtycke till att diskussionen spelas in.
- Jag är medveten om att jag när som helst under och efter intervjun kan avbryta mitt deltagande utan att jag behöver förklara varför.

Deltagarens namn och underskrift

Datum ____/____/2024

Bilaga 3: Intervjuguide

Semi-strukturerad intervjuguide för examensarbetet "Socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogiken - en kvalitativ studie"

- Vad har du för erfarenheter av att jobba som socionom inom småbarnspedagogik?
- Vad är arbetsbeskrivningen och arbetsuppgifterna för tjänsten som socionom inom småbarnspedagogik?
 - Vilka är ansvarsområdena för socionom inom småbarnspedagogik?
- Hur används socionomens kompetenser inom småbarnspedagogik?
- Hur fungerar samarbetet mellan olika professioner?
- Hur fungerar samarbetet med föräldrarna?
- Har du kontakt med andra socionomer inom småbarnspedagogik i kommunen?
- Hur ser du på utvecklingen av socionomens yrkesroll inom småbarnspedagogik i framtiden?